

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujságra a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., január—márcziusra 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Németh Pál néptanító.

Ha forgatom a Vasárnapi Ujság mindazon számain, melyek megindulása óta megjelentek s vizsgálom azon arczképeket, melyek majd mindegyik számban láthatók, ugy tapasztalom, hogy nem szoritkozott a szerkesztőség soha sem bizonyos rangra és osztályra, hanem egyaránt ismertette, osztály-különbség nélkül azokat, kik az élet szinpadán valami nevezetes tettel feltűntek, vagy kik az emberiség jóléte s felvilágosodásaért hiven munkálkodtak. Az olvasóközönség a legnagyobb változatossággal találkozott e lap hasábjain, nemcsak a többi hasznos tárgyakra nézve, hanem az arczképek ismertetéseinél is. Majd fejedelem, majd hadvezér, majd művész vagy gépész, majd költő vagy bölcsész, majd főpap vagy néptanító életével s működésével ismerkedhetünk meg.

A sok jeles férfiú ez idei csarnokának még üresen álló egyik fülkéjébe akarok beállítani én is egy érdemes néptanítót.

Ritka azon egyének száma, kik azon helyet, melyet az emberi társaságban elfoglaltak, hivebben töltötték volna be, ritka azon férfiak száma, kik olly becsülettel öszültek meg, kik olly tiszteletet érdemeltek, mint e férfiú, kinek arczképével itt találkozunk. Komoly gondolatokat ébresztnek bennünk ez ősz hajak, e tisztas arcz, melyre az idő vas foga olly sok barázdát szántott.

Minő sorsa, minő állapota volt a falusi néptanítóknak, vagy van sok helyütt még most is, nem szükség elmondani. Ezt már elegenden, hiven és igazán elmondták. Tudja ezt már mindenki, hallhattott elégszer azon szegénységről.

— Oh, igen, igen szép a tanítói hivatal, de senkisem talál több hálátlanra, mint épen a tanító. És ha azon öntudat nem élne sok hű tanító keblében, hogy kötelességének eleget téve, ha itt nem is, egy jobb világban fejére a Mindentudó teszi majd az élet hervadhatatlan koronáját, ha e hit nem biztatná őt, talán sok megszűnőnek fáradni. Részint e tiszta öntudat vigasztalá, erősítette hosszú

pályáján a mi tanítónkat is, részint pedig azon uri családok, kik helységében lakva, mindig megadták a hiv munkásnak az illő hálát és tiszteletet, mert hiszen ő volt mindnyájoknak első tanítója!

Németh Pál, a 76 éves becsületes öreg, a félszázadnál régibb tanító, Sopronmegyében Alsó-Bükön született 1784. januar 26-án. Protestáns lelkész nem létében, az odavaló kath. lelkész által kereszteltetett meg. A jó szülők már kiseded korában tanítónak szánták Pál fiukat, ugyanazért tíz éves korában elvitték a közel levő Kőszeg városába, hogy ott a német nyelvet megtanulja. Idejét nem töltötte hiában, mert a német nyelvet ugy megtanulta, hogy azt még most is folytonosan beszéli.

Kőszegről hazavitetett, hol még egy évig a híres Kovácsics János, alsó-büki tanító tanítványa volt, kinek tanítási ügyességét most sem felejtették el az ottani gyűlékezetek. Ezzel befejezte tanulmányait, melyet A.-Bükön kezdett és végzett. Innét 12 éves korában vitetett Sopronba az ottani evang. lyceumba. Itt öt évig mindig a szorgalmasabb tanulók között állott, mi felől jeles bizonyítványai, melyeket most is mint legdrágább kincseket őriz — tesznek bizonyosságot. Innét öt év mulva a rethorikából Tétre, Györmegyébe hivatott segédtanítónak. — Téten léte alkalmával tapasztalá, hogy nem bir még elég képzettséggel a tanítói nagy hivatalra. Visszavert Sopronba, hogy ott hallgassa a poezist, hogy ott felkeresse az egy évre elhagyott barátokat, különösen szeretett barátját, Hettyésy Lászlót, a volt jeles soproni tanárt, kivel egy faluban

NÉMETH PÁL.

születvén, legbensőbb barátságával élte fogytáig dicsekedhetett. — De nem soká lehetett itt, nem soká hallgathatá a tudományokat, melyeket mindig a legnagyobb szorgalommal tanult, mert már 1804-ben majus 4-én Véssére Somogyba hivatott meg rendes tanítónak. E meghívást el is fogadta, s azóta a véssői iskolában az Ur veteményes kertjében télen nyáron páratlan szorgalommal és hű-

séggel folytatja nagy munkáját, oktatóván, serkentvén, vezetvén sokakat a jóra mind e mai napig. Itt fáradott e férfiú 55 éven keresztül, tanítványit évenként 100-ra lehet tenni, s ezek között mindig voltak és vannak reformátusok és katolikusok is. És e félszázadon át soha beteg nem volt, mindig a legjobb egészségnek örvendett. Az orvosságot, a gyógyszerert csak hirből ismeri, s ha lát másokat is gyógyszerrel élni, azt szokta mondani: „az lirum lárum, por helyett igyék az ember bort, bor az, melly betegségből kigyógyít, melly bánatból felvidít.“

Ittléte óta még fiatalabb korában több gyülekezet meghívta tanítójának, de e meghívásokat mindig visszautasította, nem tudott, nem akart megválni az igen tisztelt gyülekezettől, de különösen a t. Véssey család jeles tagjaitól, kikkel oly sok jó órát s napokat szerencsés volt együtt tölthetni.

Házasságra lépett 1805-ben Tenner Erzsébettel. De házasságuk gyümölcstelen volt. Felesége egyébiránt most is él, egészséges és erős. Aranylakodalmukat nem engedék megtartani. Nem tarták meg még e gyülekezetben a félszázados tanítói örömmünetet sem. Ha lehet, még e télen megtartjuk, illetőleg, ha az öreg ur megengedi.

Sok jeles férfiú ismeretségével dicsekszik e tetőtől talpig becsületes néptanító. Ilyenek halhatatlan költőink: Kis János, Berzsenyi Dániel és Horváth Ádám, kiket többször házukban is felkeresett s velök órákat szerencsés volt tölteni. Ismerte a nagy gróf Festetics Györgyöt, kivel a keszthelyi szép kertben találkozott. Midőn látta, hogy a gróf közel jő hozzá, levevé sapkáját. A gróf megszólítja, beszélgetett vele és kéré, hogy tenné fel sapkáját. De Németh Pál nem engedelmesskedett a gróf szavának, hanem inkább kéré, hogy engedné meg neki, hogy minél inkább tanusithassa azt a nagy tiszteletet, mellyet a gróf iránt érez. Erre a gróf szokott módja szerint kéré: „kihez legyen kérem alázatosan szerencsém?“

— Egész alázattal Németh Pál — így felelt — a vései luth. mester vagyok. Erre elkiáltá magát s megragadá Németh Pálnak a kezét s kéré újra, hogy tenné fel sapkáját, mert ő nem ismer az életben nagyobb hivatalt, mint a tanítói hivatal, különben, ha fel nem teszi, ő is kénytelen lesz sapkáját levenni. Így azután megegyeztek, és még egy kis ideig együtt beszélgettek, azután e szavakkal hagyá el a nagy gróf Némethet: „Legyen egyszer szerencsém szegény hajlékomban.“

Óregsége daczára most is a leghivebben teljesíti bokros hivatalát. Énekelni hallani őt, megható, mint rezg most már hangja. Gyülekezete átlátva azt, hogy a hú munkás méltó a nyugalomra, most egy segédet keresett melléje, a kinek fizetéséről s ellátásáról a gyülekezet fog gondoskodni.

Most is néha még jó kedvét látni ez öreg Simeonnak; azt gondolná az ember, alig 50 éves. Most is kitartással és szorgalommal tanít, úgy, hogy mindig mondja: ha nem taníthatok, meg fogok halni; inkább életemet, mint iskolámat vegyék el tőlem. A mostani lelkész Véssey már a hetedik, mióta ő itt fungál. A helységben még csak három férfiú él, kiket még nem ő tanított. Mindig magyar nadrágot viselt zöld posztóból, senki se tudna vele pantallót felhuzatni.

Ne kívánjunk-e illy öregnek, ki 75 évet élt, ki 55 év óta tanító, ki becsülettel öszült meg, ki így betöltötte helyét, még több boldog, meglegedett évet? Adjon az ég neki állandó jó egészségét és még sokáig olly vidor kedvet, minővel most is bír! Sz. S.

Burcel dombja.

Román népballada.

Egykor ünnep alkalmával
Főlkelt a szép nap pompával,
A világot fölvidítá,
Arany fényfel elborítá.
A harangok zugtak, bugtak...
A tornyok csakugy inogtak,
Tajtékoztak a paripák,
Zablájokat a mint rágták.

Zászlók keltek s főnnlobogtak
Majd egyszerre meghajoltak,
Mert egyszerre föltűnt és jött,
Mint másik nap egy tündöklött,
István a nagy fejedelem, *)
Kit még meg nem győzött ellen,
Gyorsan felült a lovára,
Sok kíséző ment utána,

*) E harcban s békében erős fejedelem a hősiesség példányképeként él a moldvai román szívében. Uralkodásának időszaka, melly a 13. század vége s a 14. elejére esik, több szép nemzeti dal forrása és nem ok nélkül, mert az ő fejedelemsége alatt Moldva, mellyhez akkor Bukovinán kívül Bessarabia is tartozott, dicsősége, hatalma és jóléte legnagyobb tetőpontján állott. A krónika azt állítja, hogy negyven éven át becsülettel meg tudta védeni nemzeti függetlensége s országa határait a magyarok, lengyelek, tatárok és törökök ellen, negyven győzelmet aratott s negyven templomot épített. Mindazáltal belát-

Az udvarból elrobogva
A vaszlui szent templomba. *)
Nem volt messze a várostól,
Midőn hallja a távolból,
Hogy egy ember rivalgva szól:
„Hajsz, ho, hajsz, ho, ökröcském,
Huzz barázdát szépecskén.“ —
István vajda a mint hallja,
Lovát nyomban megállítja,
Őt pánczélóst választ rögtön
És ajkáról illy beszéd jön:
„Halljátok, halljátok hát
A mérges román hangját?
Tüstént előkeresétek,
S ötet ide teremtsétek!“ ...
Az öt vitéz nyakra főre
Nyargalt Vaszluj mezejére,
És meglátta, hogy egy dombon
Egy román szánt kinos módon
S a dombot barázdálja
S harsányan kiabálja:
„Hajsz, ho, hajsz ho, ökröcském,
Huzz barázdát szépecskén.“ —
Leszállának a vitézek,
A románra vast verének,
És Vaszlujba elkisérték,
S a vajdához elvezették:

— „Ne félj semmit, jó románom;
„Mond meg neved, azt kívánom.“

— „Nem félek, mert szívem román;
„Nem félek, mert te vagy vajdám,
„Te vagy István fejedelem,
„Kinek földön párja nincsen,
„En meg Burcel solymász vagyok
„Háborukban forgott bajnok.“

— „Élj soká, ha nem vagy gyáva!
„Amde mondd meg, szót se várva,
„Olly nagyot mint vétezhettél,
„Hogy szántani elkezdtedél
„Ép illy ünnepnap reggelén,
„Ép, mikor más templomba mén?“

— „Uram, mellre téve kezem,
„Esküszöm, hún vall a nyelvem,
„Hogy előbb mint szántni kezdtem,
„Volt nekem is harci ménem,
„Volt buzgányom meg nem hántva,
„Vas szegekkel kiczifrázva,

„Mellyet, hogyha megforgattam,
„Az ellent megriasztottam,
„Nyolczat is a porba zuztam!
„Hejh! mig ép ember voltam,
„A csatában harcoltam,
„Beh! sok ellent tönkre vertem,
„Beh! sok fejet földre szeltem!
„Dölt a litván, dölt a tatár,
„Mig a tűzben Razbojennál *)
„A buzgány lehullt kezemből
„Egy pogánynak fegyverétől;
„De nem csupán a buzogány,
„A kezem is le hullott ám,
„Ott, hol szörnyet halt a pogány!
„És azóta ... mit csináljak,
„Koldusként utfélre álljak?
„Nincsen házam, nincsen ekém,
„Nincs marhám, mit befogjak én! ...
„Kértem, hanem mind hijában,
„A gazdagot falujában,
„Hogy egy ekét adjon kölcsön,
„Hadd szántsak e marok földön!
„Rimánkodtam naphosszanta,
„Kérésemre egy sem hajta!
„Akkor, uram, megfordultam,
„A bátyámhoz elindultam,
„Hoztam tőle ekét, marhát,
„S elkezdtem ezt a munkát;
„A szegénynek nincs vasárnap,
„Nincs ünnep, bár inti a pap,
„Sok a dolga, hát bele kap!“

István vajda meghallgatta,
S aztán hozzá ekkép szóla:
„Édes, kedves, jó Burcelelem,
„Im rád nézve azt rendelem,
„Legyen ekéd hat ökörrel,
„A körömből dusan menj el,
„Legyen a domb tulajdonod,
„Hogy lehessen mit szántanod;
„Hanem ülj a tetejére,
„Ott vigyázz mint a hon öre, *)
„S ha szemed a tatárt látja
„Berontani e hazába,
„Kiáltis istenigazába:
„Föl, föl, István a határra,
„Ellen tört rá a hazára!
„Akkor én, e szókat hallván,
„Előrontok mint a sárkány,
„Nyoma többé nem is marad,
„Eltörlöm a tatár hadat!“

Ács Károly.

Az utolsó budal basa. *)

Történeti elbeszélés JÓKAI MÓR-tól.

(Vége.)

Budavár eleste gyásznapp volt a török birodalomra nézve. A szultán felriadva könnyelmű vadászataiból, bucsujáratot rendelt az egész országra. Mekkában a proféta sirjából előhozták a koporsót, ezüstravatalra tették, melléje a csatában elesett emirek és hősök csontjaival megrakott 25 koporsót; hogy Allah lássa meg és

ván, hogy fia Bogdán a nyugtalan s önző aristokratia ármányai mellett egyfelől, másfelől pedig a hasonlóképes hatalmas aristokratia által meggyengített szomszéd Magyar- és Lengyelország szerencsétlen politikája mellett a növekedő török kolosznak sokáig sikerrel egy sem fog ellenállhatni, végrendeletében (meghalt 1504-ben) azt tanácsolta, hogy fia a porta pártfogását keresse, a mi 1512-ben meg is történt, anélkül, hogy a hatalmas bojárok az ellen szót emeltek volna, s így Moldva Bajazeth souzerenitását önként ismerte el. A Selimmel 1513-ban kötött szerződés 13-ik s végpontja értelmében a megelőző 12. pontban nyújtott előnyökért (mint kifejezve van) Moldva egyébre nem köteleztetik, mint évenként 4000 darab aranyból álló peskes (ajándék) adására.

*) Vaszluj egy kis moldvai város, nem messze a fővárostól, Jasszitól.

*) Razbojeninál Nagy István igen fényes diadalt nyert a törökön. Azt mondja a krónika, hogy István fejedelem Bajazeth Európába betörésekor édesanyját és kincseit a niamezi — még akkor az országban tán egyetlen várban helyezte el, mellynek falái később maga is nem állhatván ellene a tulnyomó török haderőnek, visszavonulni kénytelenített. Hanem az anyja megtagadta tőle a várbavonulhatást s a torony párkányáról a vele volt nőkkel együtt azt kiáltotta ki neki, hogy csak mint a török győzője nyerhetend bemenetet. Ekkor István csatára lelkesítvén, gyorsan összeszedett 10 ezer főnyi hadseregét, a 70 ezer emberből álló török tábor tönkre verte; az elesett törökök holttestével a csatater anyyira el volt borítva, hogy a fehérlo csontoktól ugyanaz a hely a mai napig ismeretes vala alba (fehé? volgy) nevet nyerte.

*) Moldvában az a monda kering, hogy Nagy István valóban állított Burcel dombja tetejére őrt, kinek hangja Vaszlujban, hat órányi távolságra tisztán kivehető volt. — A. K.

*) Legközelebbi számban ez elbeszélés utolsó sora hibásan volt nyomtatva, a helyett „pénzed de legyen sok,“ ezt kívánjuk olvastatni: pénzed se legyen sok. J. M.

elégelje meg e pusztulást. A bucsujárók seregei minden pénteken hétszer járják körül e ravatalokat; zene és kürtszó nélkül, egyedül emberi jajsónak szabad hallatszani.

A böjt utolsó napján husz mérföldig menő bucsujarat rendeztessék: elől egy nagy szekrényt vigyenek tört kardok, nyilak és csatában elhullt hősök csontmaradványaival; azt hatszáz zsákba öltözött katona kísérje, mezitláb, fedetlen fővel.

Azután jön 3000 spahi gyalog, fekete turbánnal; tépett és vérrel bemocskolt ruhákban, hátát tevefarkkal verve.

Utánuk hatezer dervis, övig meztelen, testébe késeket és nyilakat szurkálva, hogy a vér szerte fecskendezzék róluk.

Azután hozzák a proféta szekrényét; melly mellett háromszáz basa járdal kivont karddal s a ki szeméit a szekrényhez fel meri emelni, annak fejét leütik.

Minden mérföldnél egy keresztyén rabszolgát és egy zsidót levágnak s vérében ott hagyják az uton meghalni.

Harmincz előkelő vezér fejét zsidó- és számárvérbe mártott kendőkkel bekötve, egyik keze övéhez hátra kötve, másikban kard helyett tevefark, a mit maga után voncsoljon a sárban.

Kövesse őket 7000 jancsár, fegyver helyett pálczával kezében; hátul jön a nagyvezér, sánta számár hátán, kezében nádszál, azal fejét verve, kiáltozza: „offát, millei, zaffai!“

Végül ismét keringő dervisek jönnek, testeiket felhasogatva, s egy szekrényből a legapróbb rézpénzt szórják el az ut mentében. Minden mérföldnél megálljon az egész menet; felordítva: Allah Boffai! Allah mitrei Kresztinnái! (Allah verje meg a keresztyéneket)*).

Allah azonban nem hallá meg a bucsujárók szavát.

Buda nem jutott többé török kézre.

Kicsinyben mult pedig. Az elfoglalt várat német őrséggel rakták meg, s a vér áztatta falak között, miken Petneházy volt az első, Funkenstein lett a térparancsnok.

Kitüntetésnek szép volt, de helyzetnek nem igen kellemes. Egy feldult romhalmaz között, mérföldnyire elpusztított, kiszarolt vidék közepett, a nemes ur rendkívül unta magát. Kérte nehányszor, hogy tegyék onnan át máshová, de a főherczegek azt vizonák, hogy jó neki ottan.

Időközben megtudta azt is, hogy Borbála Petneházy halála után felvette a fátyolt. A gazdag menyasszonyt tehát végkép elveszté. Pedig az ostrom után részére jutott osztalék a zsákmányból már fogyatéknál járt s azok a zsidók, a kiknek tartozott, történetesen Bécsben és Prágában laktak, nem voltak a budai vízvezetónél véghez ment mérszárlás között.

Az alvezér háreméből két fiatal török leányt tartott meg magának, az egyik tizenégy, a másik tizenkét éves volt; az utóbbit Fatinizzának hiták.

A háremben növekedett gyermeknél egy dolog volt erősen kifejlődve: a cselszövény. Fiatalsága daczára olyan jól értett ahhoz, mint a szerály akármeltyik kegyencz rabnője.

Midőn látta, hogy urának pénze elfogyott, adott neki jó tanácsot, hogyan szerezhetne azt megint sokat s Funkenstein — követte a tanácsot.

Ezen időben Gábor barát Győrben lakott s ugyanott volt főparancsnok Piszterczky ezredes, derék becsületes lengyel; kivel estenkint együtt szoktak sakkozni.

Egy este Gábor barát ilyen különös dolgot regélt el az ezredesnek.

A napokban egy magyar fogoly, ki a székesfehérvári basánál volt szolgaságban, észrevév, hogy egy parasztnak öltözött férfi érkezik már másodizben a basához, ki vele elzárkózva, órahosszat elbeszélget. A fogoly kíváncsi lett s a kályhán át, a hol fűteni szokott, kihallgatá a párbeszédet. Arról volt szó, hogy a budai várat ismét visszajátszák a török kezére; kétezer arany az árulás díja. Mi neve az árulónak, azt meg nem tudhatá, de annyit hallott, hogy két török rabnő van nála. A foglyot másnap kicserélték török foglyokért s az rögtön sietett Gábor barátot értesíteni az árulásról. A veszély nagy. A basa előpénzt is adott már az árulásért s tanakodott vele a módszerek iránt; Budán pedig most az egész helyország alig megy kétezerre, s miuden gyanu nélkül van az is.

Az ezredes rögtön sietett a tanuval Budára s tudatá a főparancsnokkal a hallottakat. Annak nem levén egyéb eligazodási je-

gye a két rabnőnél, minthogy ezek Funkensteinnál voltak, őt hivata s kérdezé tőle, hogy talán rabnőinek váltsága végett irt a fehérvári basának?

Funkenstein azonban megérzé az illatot, s mindennemű levelezést tagadott a basával.

Ekkor a rabnőket fogták vallatóra, s Fatinizza kivallá a küldött budai paraszt nevét; arra annak a fiát vették elő, az pedig ki-mondá, hogy apját már másodszer küldé Funkenstein Fehérvárra.

E kettős tanusággal szemben nem védheté magát a lovag, térdre esett és kivallá mindent. Azzal mentette magát, hogy ő csak a pénzt akarta megkapni a basától s azután a várat nem játszani kezére. Könyörgött, hogy kegyelmezzenek életének.

— Micsoda exczellenciádnak egy maroknyi vér?

— De micsoda teneked 2000 aranyért annyi ezer emberéletet és egy országot eladni!

Pár nap mulva kézre került a paraszt is; a vizi-kapunál akart bemenni, ott elfogták. Tagadta, hogy nála levelek volnának; mig levetköztették s meglelték azokat a harisnyában. (A német krónika-író magyar pórnak állítja ezt, magyar pór pedig sohasem viselt harisnyát, azt tudjuk.) Erre kétszáz bottal jutalmazák meg hazugságaért; végre Funkensteinnal együtt a kivallatás alá vetették, de a hüvelyk szorító alatt sem vallott többet egyik is, mint, hogy a törököt akarták csupán kétezer aranyig megfejni.

Halálra ítélték mindakettőt.

Az ítéletet az akkori idők irálya szerinti fordításba közlöm németből:

„Minekutána most uralkodó cs. k. felsége I. Leopoldus az annyiszor ostromolt, annyi ember-, vér- és költségbe került Buda várát a török hadsereg szemeláttára Isten segédleme és győzelmes fegyverei által recuperálta; minden császári hadiszolgálatban levőknek azon kellene lenniök, hogy annak conserválása és defendálása, nem pedig ismét török járom alá juttatása felől törjék a fejüket, mind ezt nem tekintve Funkensteini Funk Konrad főhadnagy az érdemes Salm regimentből annyira megfélekedék tartozó kötelességéről, hűségéről s keresztyén származásáról, hogy titokban a fehérvári basához küldé egy parasztot s levélbe offertumot tett neki, hogy a várat újra kezébe szolgáltattja, csak egy pár száz embert küldjön is oda, mire a basa örömmel nyilatkozék, nem néhány százat, de néhány ezeret is küldeni. Ámbátor nevezett főhadnagy azt állítja, hogy ő nem akarta a várat elárulni, csupán az ellenségtől pénzt kicsikarni; mindazonáltal *császári secretumokat* tudatott vele, ugymint hol lehet a várba legkönnyebben feljutni s hogy a nagy körönd felől besegíti őt seregeivel etc. Ezért a basa a vezérnek irt is *népek* végett s az utolsó, a parasztnál lelt irásában jelenti, hogy népség és pénz már készen állanak, s ezek szerint a vár, a bennelevőkkel egyben az egész keresztyénség legnagyobb kárára és rémületére a legvégső veszélyben forgott, ennél fogva az ő vallomásai és levelei után a kirendelt haditörvényszék azt judikálta: hogy ő a császári vér- és hadi-törvény szerint *crimen laesae majestatis* és *perduellionist* követett el; ezért megérdemlett büntetésül s másoknak is elijesztő exemplum gyanánt feje levágattassék, teste négyfelé szelessék, négy része négy utcára kiszegzettessék, szíve kiszakittassék s a szájához veressék, s mindez törvény szerint.*) Itéltetett Budán, april 8-án 1687, melly ítélet dito 9-én végre is hajtatott.

Még csak az sincs utána mondva: „Isten legyen kegyelmes nyomoru lelkének.“

... Petneházy halála nem maradt boszultatlan.

Azóta sok viz és — sok vér lefolyt Buda alatt; a hatalmas török nemzetéről úgy beszél a világ, mint egy nagy tüneményről, melly *volt* és mulni indul; a szegény, sokszor elfelejtett magyarról pedig úgy, mint egy becsületében halhatatlan népről, melly *megvan* és *meglessz* . . .

Hazai népviseletek.

VII. Lugosi oláhok.

A bánági oláh, erdélyi testvéreitől jellemre s természetre nézve sokban különbözik. Kemény, de nem annyira hajthatlan, a mivelődéstől nem idegen, szeret dolgozni; az egész fajban a legmunká-

*) Das Herz herausgerissen und ihm umb das Maul geschlagen werden solle. (Ugyanott.)

*) Lásd: Kurze Beschreibung des ung. Türkenkrieges an. 1687.

sabb, — következésképp ez áldott jó földön egyszersmind a leggazdagabb is. Főkeresetmódjai : bortermesztés, méhtenyésztés (a bánási méz mindig legelső a debreczeni vásáron s legjobb az ára); marhakereskedés — mellyet egész Pestig, Bécsig üznek — molnárkodás, mert a Bánágban temérdek szárazmalom van; bányászat, pálinkafőzés. — A Bánág az erdélyi oláhok Eldorádója is; ritka legény, a ki egy-két nyarat ott ne töltött volna. — Ezért fujják a leányok :

Ardetye foku Banat,
Mult csermare asztrejnat!...
(Egessen meg a tűz, Bánág
Sok legényt elcsábitottál)

A nép erős, jól megtermett, verekedő; a jó életet, szeszese ita-
lokot, különösen sert, méhsert, pálinkát szereti, s nemcsak máléval,
mint az erdélyi oláh, hanem buzakenyérrel is él. Gyümölcsöt, fő-
leg *ssileát* bőven természetnek, s szeszégetésre fordítják.

Viseletök az erdélyihez nagyban hasonlít. A leányok pénz
helyett csiga-nyakfüzért is viselnek; a férfiak bocskoron kívül
csizmát is.

Traján táblája.

(Az aldunai szoroson Ogredina mellett.)

Galambóc leírásánál alkalmunk volt megismerkedni a Duna
vadregényes völgyével. Láttuk, milly borzadályt költ fel bennünk
ez érdekes vidék. Zabolátlan hegyi
patakhhoz hasonlóan rohannak a Duna
összegyült hullámai egy alig 80 öl
széles sziklacsatornán keresztül, melly-
nek magas partjait függélyesen égbe-
nyuló, sajátságos alaku sziklafalak
képezik, úgy hogy több helyen a nap-
sugarak sem érinthetik a tajtékozó víz
felületét.

Még érdekesebbnek és vonzóbb-
nak találjuk e vidéket, ha azon
számtalan emlék történetét kérjük,
mellyeket e rémitő vadonban, egy
hatalmas, de már rég elenyészett
nemzet épített örök emlékül. Az itt
található épület- és váromok, — mely-
lyek multjáról már csak homályos
mondák keringenek, — eléggé bizo-
nyítják, hogy elődeink sem rettegtek
az elemek vad harcától, ők is legyöz-
ték annak hatalmát, és merészül bo-
csátották ingó járműveiket a haragvó
hullámokra.

A letűnt századokból fenmaradt
számtalan rom közül, mindenek előtt
legnevezetesebb egy, melly alapítóját
maig is büszkén hirdeti; s ez a képün-
kön látható *Traján táblája*.

E vidék legrégibb története ott kezdődik, midőn Traján Dá-
ciába betört s azt elfoglalta. A történet ugyan már Dáriusról és
nagy Sándorról is említi, hogy miután ők a Pontus Euxinuson át-
jöttek, a Duna mentében észak felé hatottak, és egész e vidékig
mindent elfoglaltak. De ezek inkább homályos gyanítások, mint
bebizonyított tények. Csak Traján császár szerencsésen bevezett
hadjárata után látjuk ez országot és népe állapotját barátságosabb
színezetben. Trajának már rég ellenállhatlan vágya volt, e népet,
melly elődeit annyiszor háborgatta, legyőzni; minek sikerülte után
a római szokás és műveltség itt is felüté tanyáját. Mert alig hódítá
meg a nagy császár e tartományt, azonnal Italia minden részeiből
telepített ide művelt népeket, kik csakhamar szükséges csatorná-
kat, utakat, hidakat építettek; és a földművelést és bányászatot
nagy szorgalommal gyakorlották.

Traján hódításai által nemcsak pusztítani nem szándékozott;
de hatalma nagyobbítása által, országokat és népeket boldogítani
törekedett.

De lássuk a nagy császár dáciái hadjáratát, talán megtaláljuk
a történetben jelen képünk magyarázatát.

Traján elődei kevés szerencsével harcoltak e vitéz néppel.
Domitián pedig kénytelen volt lealázó békét vásárolni Decebaltól,
a dákok királyától. Ezáltal elbizakodtak a dákok, és a szomszéd

tartományokat szüntelen háborgatták. De alig foglalta el Traján
császári székét, azonnal első teendőjévé szabta, Decebalt lealázni
és azon szégyent, mellyet elődein és Rómán okozott, vérrel le-
mosni. Felhívását örömmel fogadta a római katonaság, mert mint
jó hadvezér már ismeretes volt.

Kr. sz. u. 101-ik évben kezdetett meg a hadjárat. A hol a
Kulpa vize a Szávába szakad, volt *Siscia* nevű római város. Itt
rendezé és gyűjté össze Traján seregét, s innen vezette hadát
Belgrádon keresztül a Duna-szorosba, hol két, e czélra épített hi-
don a Duna bal partjára jött. A dákok biztosítva hitték magukat
vadonukban, de Traján gyorsan nyomult Orsován, Mehadián, Ka-
ransebesen, Lugoson és a mai Hátszegi völgyön keresztül Erdélybe,
hol *Zarmizegethusa*, Decebal fővárosa volt. Meglepetve a gyors
előhaladás által, nem voltak képesek magukat a dákok sokáig vé-
delmezni, ezért kénytelen volt Decebal Trajántól nagy áron békét
vásárolni. Mit a császár meg is adott, s diadallal tért vissza Ró-
mába, hol a senatus *Dacicus* diszmelléknévvel tisztelte meg.

Ezen előleges győzelem, és később, — midőn Decebal adott
szavához hűtlen lett, — Dácia tökéletes leigázása Traján császár-
nak nagy hirt, és dicsőséget szerzett. Azért természetesnek talál-
juk, ha a császár, miután régi ellenét szerencsésen legyőzte, azon
gondolatra jött, hogy e merész vállalatát maradandó emlékekkel örö-
kítse meg. — Illy módon jött létre a kérdéses emléktábla.

Még maig is eléggé kivehető az,
az aldunai Klissura-szoros vége felé,
Ogredina határfaluval szemközt a
szerb oldalon. Két oldalt két törede-
zett szárnyas alak tartja a sziklába jó
mélyen bevéselt roppant táblát, melly
keret alaku széles szegélylyel van kör-
rűlvéve, s csak felső részén olvasható
még a következő felírás :

IMP. CAES. D. NERVAE. FILIVS.
NERVA. TRAIANUS. GERM.
PONT. MA — — — — —

Az idő és emberi kezek igen meg-
rongálták már. A szerb halászok ré-
góta tanyájokul használják e helyet, s
a faragások mélyebb helyeibe tüzet
szoktak rakni. Nem csoda tehát, hogy
több helyen egészen leverték a fara-
gásokat, és a megmaradtok is alig
kivehetőek a koromtól, és füsttől.

A Dácia, Pannonia és Moesia régi
feliratait kutató természetbuvárok
majd mindegyike megemlíti ez emlé-
ket, de többnyire hibásan. Egyik olly
szavakat olvas a tábláról, miket soha
senki sem olvashatott róla; a másik
azt állítja, hogy az, a szeverini torony

melleti hid romjaiból ásatott ki, s csak később jutott jelenlegi hely-
lyére. De végre Grisellini, a temesi bánágról irt leveleiben helye-
sen fejtette meg ez emlék rendeltetését, és annak hü képét is adá.

E szerint biztosan állithatjuk, hogy Trajának Dáciába tett
szerencsés berontását, s Ogredina mellett a Dunán átkelését szán-
dékozott ez emlék által megörökíteni, mi az akkori időben, hasonló
nagy szerű eseteknél szokásos volt.

Hogy e táblát első hadjárata alkalmával állittatá fel Traján,
az onnan világosan látható, mivel a *Dacicus* melléknév még hi-
ányzik róla, mellylyel mint fentebb említők, a római tanács tisztelte
meg hazatérte után : A második hadjárat alkalmával, midőn Dece-
balt egészen legyőzte, nem volt többé a Dunaszoros olly nagyfon-
tossága a győzöre, miután főhadtestét Orsován alól szállitá át a
Dunán, és Dáciát két oldalról támadta meg egyszerre, u. m. Oláh-
ország és a Bánág felől.

Ennyit tudunk ez ősi emlékről a történet után elmondani. Ezer
és hétszáz év hosszú során át hirdeti már ez, a hatalmas római
nemzet hőstettét, melly több századon át, egy egész világot hódí-
tott meg, de végre mint minden az ég alatt, az is feltartóztatlanul
rohant a hanyatlás örvényébe, mellybe nem sokára el is merült. E
nép elenyészett örökre, de emlékei még most is hirdetik hajdani
nagyágát.

Zombory Guszláv.

Hazai népviseletek : VII. Lugosi oláhok.

Józsai cigány.

LISZT FERENCZ után. *)

Párisban, oly időszakban, a midőn épen nem gondoltam a cigányokra, kikkel valaha találkoztam, vagy a kiket láttam, ismertem, hallottam és a kikről álmadoztam, — gróf Teleki Sándor, egy reggel belép hozzám s bevezet egy fiatal, mintegy 12 éves ficzkót, a ki huszáros mellényt, zsinóros nadrágot viselt. A fiu arczzsine napbarnított, hajfürtei eredeti rendetlenségben hullottak alá, tekintete bátor, magatartása oly követelő volt, hogy beillett volna a világ bármely fejedelmének. Kezében hegedűt tartott. „Ime“ — mondá a gróf, mialatt kísérlőjét vállon ragadva felém lóditá — „egy kis ajándékot hozok önnek.“ Nagy volt álmélkodása azoknak, a kik vendégképen e perczben nálam voltak, tanui levén e jelenetnek, melly a franczia társadalmi szempontból tekintve, legalább is saajtszerűnek mutatkozhatott. A többi között Thalberg (zongoraművész) nem szünt meg kérdezősködni, mi szándokom lehet egy illy csudabogárral? Magam is jóformán meglepetve valék, mert voltaképen régen elfeledkeztem azon nyilatkozatomról, mellyet Magyarországból létemkor kifejezék, mennyire szeretném, ha valahol egy fiatal cigányra találhatnék, a kinek kitünő természeti hajlamai volnának a hegedűre, s a ki képes volna, azokat tanulás által még inkább tökéletesíteni. Azonban a fürge, ingerlékeny, szelens, és vakmerő természetben csakhamar ráismertem a hazámbeli cigányra, a kit most barátim egyenesen kívánságom folytán vezettek hozzám. — Valósággal, a gróf oly figyelmes volt irántam, hogy a midőn Magyarországból elutaztam, rendelést küldött jószágaira, hogy ha e vidéken valahol egy jóra való fiu találkoznék, azt azonnal küldjék utána Párisba; és ez a kis mokány, a ki előttünk állott, csakugyan a gróf jószágairól került s onnan hozták ide, hogy nekem adják ajándéknak.

Megtartám a gyerkőczöt, s örömem telt benne, látván kedélyének és hajlamainak fejlődését, egy olly körben, melly rá nézve idegen volt. Különbben a fiu természetében főleg a büszkeség volt az uralkodó szenvedély, melly ugyan minden alakban, de leginkább a hiuság leggyermekiesebb kifejezéseiben tünedezett elő. Nyalánkságból lopogatott: az asszonyokat meg-meg-ölelgette. Mindent eltört a mi kezébe jutott, ha annak belső részét kíváncsiságból ismerni akarta. Ezek voltak rám nézve legkellemetlenebb hibái, de egyszersmind olly természetűek is, mellyek idővel rendszeren elmaradnak. Azonban nem könnyű volt e hibáival bánni, mert féltem, nehogy ezeket egyik alakban elnyomva, más talán még rosszabb módon jelentkezzenek.

Józsiból, ismerőim körében csakhamar egy kis *arszlán* lett, s a kis zenész, ha játszott, szépen igénybe vevé barátim erszényét. Pénze levén, megtanult költeni, a legkönnyelműbb s legfesztelebb modorban. Legelső gondja volt, hogy külsőjének a kellő *eleganciát* megadhassa. Tetszvágya hihetetlen nagy volt, s minden-

ben azt válogatta, a mi a legdrágább. Gyűrűt, melltüket és arany lánczokat szerzett magának. Alig talált már Párisban nyakkendőre vagy mellényre, melly neki elég finom lett volna; a legdivatosabb fodrászszal sütteté fel hajazatát. Élte feladatává tevé, hogy magából tökéletes Adónist csináljon. E tekintetben azonban örömet bizonyos körülmény felette elkésérite. Tudniillik: környezői képest arczbőre igen sárgásbarna maradt. Azonban elhitteté magával, hogy a finom mosdó és illatszerek, mellyeket környezői használtak, őt is megmentendik e kellemetlenségtől, s ez okból az efélékből nagyszerű vásárlásokat tön. Meglátogatta a leggazdagabb boltokat, előkért mindenfélét, s aztán odavetett egy ötfrankost, sokkal nagyobb ur levén, hogysem az apró pénzt, a mi tán vissza járt volna, elfogadhatná.

És csakhamar teljes lehetlenné lön, felette vigyázatot gyakorolni. Szabad független *dandy-művész* vált belőle. Minthogy Spanyolországba kellett utaznom, elvívém a fiut *Massart* urhoz, a hires zenetanítóhoz, a ki megigéré nekem, hogy komoly gondot fordítand a fiu zenészi hajlamainak kimivelésére, mellyek valósággal meglepők valának. Más részről az intézet tulajdonosa, a hova beszerzém őt, a zenész ifju szívének és szellemének idomítására ajánkozott. — Elutazásom után a hírek, mellyek Párisból érkeztek, csak

aggodalmaimat erősíték meg, hogy terveim e fiuval sikerre nem találhatnak. A zenén kívül lehetlen volt figyelmet másra fordítani, s minden erőködés hasztalan volt, őt komoly foglalatosságra birni. — Legyőzhetlen megvetést mutatott minden iránt, a mihez nem értett; nem merte ugyan kimondani, de meg volt győződve, hogy mindent jobban tud, mint azok, kikkel érintkezésbe jött. Egyáltalában nem tudtak vele valami okos dolgot megkedveltetni, s mint amollyan vad fizkó, élvein és hegedűjén kívül más egyébnek fontosságot nem tulajdonított.

A midőn Teleki gróf e fiut hozzám adta, a midőn még félig magyar, félig cigányruhát hordott s még csak egyszerű hegedű-

Traján táblája.

jén játszott, mellyen a húrok inkább arra lettek volna alkalmasok, hogy az ember azokkal felakaszsa magát, mintsem azokkal másoknak élvezetet szerezzen, azon időben e fiu csodálatos szabotossággal, s utólérhetlen lelkesedéssel játszá a magyar *frissel*. Játékában a könnyűség legkevésbé sem hiányzott; játszott is szivesörömet, és órákat töltött abban, hogy régi darabjait emlékezetbe hozza, vagy újakat rögtönözzön; és rapsodiai közé csak erőtetve vegyite egy-egy közbeszótt zenei eszmét, mellyet köztünk léte óta hallott. Ez utóbbiakat nagy részben izléstelen és harmoniatlan csinálmányoknak nevezé, s csak később kísérlé meg, hogy valamely tőlünk hallott melodiára változatokat rögtönözzön, s ezen játékaival mulattatá a vendégeket, még pedig olly heytke modorban, hogy ugyan volt mit rajta nevetnünk. De midőn végre tanulásra fogtuk őt, egyáltalában semmi tanulékonytságot sem mutatott, sőt olly bizalmatlanságot tanusított azok iránt, a kik őt oktatni akarák, hogy e részben hozzá a legvásottabb gyerkőczöket sem leheté hasonlítani. Senki el nem hitetheté vele, hogy az a mire őt tanítják, sokkal jobb, mint a hogy azt ő régebben tudta; meg volt győződve, hogy ő valami erőszakos barbárság áldozataul van kiszemelve, mindanyiszor ha mesterei valamire figyelmeztették.

Később irták nekem, hogy az én *Jóssim* ugyan testileg szépen

*) „A cigányokról és zenészekről“ irt könyvből. A régibb idők hírlapolvasói emlékezni fognak, hogy Liszt Ferencz egyszer egy cigányfiut kapott ajándékba Magyarországból. Ennek történetét beszéli el sokszor említett könyvének egyik fejezete, mellyet nálunk kétszeres érdekléssel fog olvasni mindenki. Együttal Liszt Ferencz hírhedett művéből adunk némi kóstolót.

nevekedik, de lélekben csak a régi marad. Haladása szót sem érdemelt s nem is volt akarata, hogy ez uton legyen valami belőle. Egy kissé el levén fogulva iránta, sajnálattal győződtem meg a fenebbiek igazságáról, midőn egy pár macska-kaparás forma levelet kaptam tőle, mellyet nagyon is keletiesen ömledező szójárásokkal megrakva hozzám intézett. Látni akarván őt, úgy intézkedém, hogy *Strassburgban* találkozzam vele. Azonban megérkezésem pillanatában nem jutott eszembe, hogy itt valaki várni fog rám. De midőn kiszállék a hajóból és a partra léptem, érzem, hogy valaki nekem rohan s olly pogányul megölel, hogy majd megfojt: nézek egy darabig, s valóban egy pár pillanatra volt szükségem, míg ráismerheték *az én kis cigányomra*; a puszták fiatal vadonczából, csinos és magas növésű fiatal ember lett; öltözéke egészen párisias volt. Valósággal gyönyörű legény, csak az orra volt kissé pisze, meg a szeme nagyon is ázsiai, ugyszintén arczsine is, melly daczára a párisi illatárusok minden olajainak és szépítő szereinek, megtartá eredeti barnaságát. Ugyanaz maradt ő szellemileg is, a ki volt, mert midőn így szólítám meg: „Jóska, valóságos ur lett belőled,” minden zavarodás nélkül büszkén, mint egy spanyol nemés felelé: „A bizony, ur lettem.” Divatos ruhái daczára, megtartá szokott nagy szavait és mozdulataiban szörnyű méltóságot akart kifejezni. Nem leheté tovább csalódásban élnem s meggyőződém, hogy ezen idomithatlan természetű fiut lehetlen a társadalmi élet korlátai között tartanom, és nem vezethetem őt határozott életpályára.

Azonban, a ki nagyon kívánja a sükert, csak lassan veszi el reményét. Hívém, hogy olly vidéken, hol az ember könnyebben jut egy kis erdő vagy mező közelébe, tán sikerüled hatnom a fiu kedélyére. Elvitetém tehát Németországba a Fekete-erdő vidékére, s odaadám a híres zenetanító *Stern* urhoz, a ki jelenleg *Loewenbergben*, *Hohensollern* herczeg udvari zenekarának első hegedűse. — Jobb kezekre nem bízhattam volna növendékemet; és szerencsésb környezetet nem is adhaték melléje. Utolsó eszköz volt ez, a midőn a természet ölébe vezetém őt vissza, távol a nagy városok romlottóságától, hogy megmentsem őt újabb veszélyektől, miután hajlamai ugy sem árulának el valami különös előszeretetet az erény utja iránt.

Idő multával Bécsben időzém. Mondták, hogy épen most érkezett meg egy igen jeles cigány-banda, s barátim társaságában a „Zeisig“-féle csapszékbe menék, hallani e zenészeket, s megpróbálni, ha érdemes volna-e őket valamire tanítani? Eszünk ágában sem volt, hogy a banda személyzete közt ismerősre találhassunk, s azért a jelenlevők ugyancsak eltélenek csodálkozással, midőn láták, hogy beléptemre a cigányok egyszerre különös lelkesedésbe jönnek. Valami szurtos ficzkó, ki amellett igen kopott állapotban vala, felém rohan, térdeire omlik, s megszorítja lábaimat a legélénkebb szenvedélyességgel: egy pillanat alatt körül voltunk véve a banda tagjaitól, s minden előzmény nélkül elkezdék kezeimet csókolni és hálálkodának mindenkép, a nélkül hogy e fogadtatás okát eltalálhattam volna. Csak később vettem észre, hogy a legelső, a ki ezen kiáltással: „*éljen Liszt, éljen Liszt!*“ lábaimhoz veté magát, az én *Józsím testvérbátyja* volt, a ki tudta, hogy öcsését pártolásom alá vettem, s most olly süri hálásavakkal szám-lalá el jótéteményeim, hogy ezalatt valóban hangos sirásra fakadott. Eközben, bár némi tartózkodással, nem feledé el megmondani: mennyire szeretné testvérét újra látni és hallani.

Én, egyáltalában nem levén megelégedve távollevő pártfogoltom viseletével, miután végkép meggyőződém, hogy Józsiból alapos művészt nem nevelhetek, már azelőtt elhatározám, hogy nem erőszakolom tovább is természetét, melly a társadalom szokásaihoz nem tud simulni; lelkiismeretem nem engedé, hogy növendékem rögzött akaratával tovább küzdjek, s így őt, a természet fiát, mint valami ágat a törzsfától külön szakítsam. Felelősséget vállaljak magamra, hogy a magát keresztyénnek mondó Európa műveltsége, kárpótlást adjon egy ollyannak, a ki eziránt érzéketlen s csak a természet és szabadság élveznek felfogására képes?

Én tehát Józsit Bécsbe hozatám, hogy itt találkozzék övéivel, és éljen hajlamai szerint. Midőn megérkezett, szívének vidámsága határt nem ismert, csaknem féltem, hogy megbolondul örömeiben. Ha korábbi tetszvágyánál fogva mindent elkövetett, hogy arczbőre megfihéredjék, most bebizonyítá, hogy nem azon vérből származott, melly rokonait, testvéreit megtagadja!

Alig csatlakozék társaihoz, s a banda mintegy eltűnt Bécsből,

mindnyájan haza menték, megmutatni a *familiának*, hogy megke-rült az *elvessett fiu!*

Midőn az én Józsím ismét Bécsbe jött, türethlenebb lett, mint valaha és forró hálanyilatkozatok között kíváná, hogy bo-csássam el őt végkép, s engedjem meg, hogy azonnal társainak so-rába léphessen. Ekkor elváltam tőle, s miután erszényét még egy-szer megtöltém, ő azon a pénzen, szörnyű módra megtraktálá társait, azonkívül, hogy bucsulakománkat velem együtt még az előtt megülték.

E pillanatban nem tudom, mi lett az én makranczos tanítvá-nyomból? Találkozom-e vele, valahol az erdő szélén, a midőn he-gedűje társaságában alszik vagy pipázik? *)

A franczia hadsereg.

(Vége.)

V.

A franczia lovasság egyik sajátzerü osztálya a *spahi* (18. sz. kép.) Ilyen van 3 ezred; összesen 3600 ember: Ezek legtöbbsnyire Afrikában született arabok, kik közé néhány kalandot kereső török vagy egyiptomi mameluk is elvetődik. A tiszték az írás szerint csak felében lehetnek francziák, a gyakor-latban azonban minden században legfőlebb egy mohamedán tiszt található.

A legénység egyenruhája és fegyvere egészen keleti, a lovak arab fél-vad paripák az afrikai pusztákról. A spahik a lovaglásban és gyors rohamok-ban felülhaladják még a lovas vadászokat is, azonban fegyelmi tekintetben nagyon is törökösön viselik magukat.

A franczia *dsidásnak* (19. kép) német írók szerint lejárt aranyidejük. A dsidások I. Napoleon idejében Poniatovski marsal és herczeg alatt voltak nevezeteseek. Azóta csak 12 ezredet alkotó sokaságuknál fogva jelenté-kenyek. Lovaiokról csak a dragonyosok felszereléséről mondottakat kellene is-mételnünk.

A tengerészet legújabb időben Franciaországban minden tekintetben nevezetes előhaladást képes felmutatni. A hajók s a *tengerész katonaság* száma ugyan sokkal kisebb az angolok tengeri erejénél, de mig ezek a világ minden részén eloszolva őrzik az angol birtokot és kereskedést, addig a franczia hajóhadak Toulonban, Brestben, Cherbourgban összpontosulva fenyege-tőleg állanak a csatorna innenső oldalán. 20-ik számú rajzunk egy matrózt, egy tengerész katonát, és egy tengerész növendéket ábrázol.

Hátra van még, hogy a hadsereg legszomorubb osztályáról: az *orvó-sokról*, egészségügyi csapatokról, és a sebesülteket hordó szekereszekről te-gyünk említést. 21 számú rajzunk hegyoldalt ábrázol, mellyen egy ka-nyargó mellékut vezet le a lejtőkön. A tetőtől balra kézi targonczákon hordják a sebesülteket a harcztérről, s felrakják a kocsikra. Az egészség-ügyi kényelmes kocii ilyenkor csak a nehéz sebesültek számára marad, mig a könnyebbek, a vidékről összehajtott szekereken jutnak a kórházakba. Vannak, a kik vezető mellett gyalog is elballagnak a sebész-tanyákig; látni lehet a lovak hátára rakott tábori ágyakat is. A kép alján egy lovas alak, a franczia törzsorvos, a ki az egész szomorú menetet vezényli.

22 sz. rajzunk egyike, a tölgykoszorut átmetsző fényes csillag, a *beesület-rend jelét*, a második az újabban alakított *katonai érdemjel* alakját ábrá-zolja. Az előbbi vörös szalagor függ, az utóbbi fehér és vörösön, a császárságot jelentő sas tölgykoszorút tart karmai között s azon belül egy érem látható Napoleon császár arczképével.

Egyveleg.

☉ (Egy szegény franczia író.) Lamartine eladósulván, olly szorult hely-zetbe jött, miszerint kisegelésére aláírás utján adakozást gyűjtöttek; de mivel így csupán 160,000 frank jött be, azért 400 nitelezőjével kénytelen volt újra egyezkedni. Adóssága igaz, hogy csak 2,400,000 frankra megy, mellyet jószágainak értéke fölösen fedez; de mivel jószágait senki megvenni nem akarja, azért adósságait csupán írói keresményéből kell törlesztenie s ez uton már 1,200,000 frankot törlesztett! Franciaország így segéli szegény íróit: műveit százezernyi példányokban veszi; de ha aláírasi ívvel kéregetni jó, nem szivesen fogadja.

+ (Páris egyik nevezetessége) az ószerü *Notre-Dame* templom nagy ve-szélyben forgott. Legközelebbi napok egyikében déli fél tizenkét órakor tető-zete kigyult, de csakhamar elnyomták a tüzet, mielőtt elterjedhetett volna. A tűz egy vigyázatlan munkás pipájából eredt, ki a templom padlását sö-pörgette.

+ („A nagyevő.”) Illy czím alatt keletkezett nemrég egy ujság a tenge-ren tul, Amerikában. A czimnek megfelel a lap iránya is, melly körülbelöl oda megy ki: hogy azért élünk, hogy együnk, s nem megfordítva. E lapra nem pénzzel, hanem érlelmi czikkel fizetnek elő. Az előfizetési ár egész évre egy bornyu, félévre fél bornyu, három hónapra egy birka, egy óra egy pulyka a javából. Minél szebb példányt küld valaki az említett állatokból, annál jobban gyönyörködhetik a lapban. Ezt az illető előfizetők különös ked-vezményül nyerik.

*) Így adja elő Liszt, Józsi cigány hajthatlan természetét. Érdekes volna tudni, mi lett végre belőle. — Talán többet tud róla valamely szives olvasónk s megízéni nekünk is. Szerk.

T Á R H Á Z.

Pótló tudósítások a Kazinczy-ünnepélyekről.

— (Gömörmegye érczhegyei közül.) Betlér, Tamásgyár, dec. 12. (Kazinczy-ünnep egy német közönség előtt.) Örömmel ragadom meg a tollat s szeretném, ha harsány hangon hirdethetném a következő szép eseményt. Van itt egy kis bányaváros, mellynek furcsa német kiejtésű lakosait az egész vidék Bulénereknek csufolá; — de minden becsületes s jólelkű magyar embernek kalapot kell előttük emelni. E kis német város Dobsina.

Tegnap vasárnap dec. 11. napján délutáni négy óraker nagyszámú polgárság — úgy nők mint férfiak — serege ünnepélyesen s kegyelettel gyűlt össze, a város egyszerűn, de csinosan s nemzetiesen feldisített termében, megünneplendő, a magyar nyelv hőisének, Kazinczynak százados évünnepét. — Megható volt annak mindjárt kezdete is; a jelenvoltak közül kiválik a 15—20 egyénből álló férfiak, nők s gyermekek énekkara, s Kőlcsey „Hymnusát“ itt épen nem várható szabatossgal és összhangzással éneklék el; — ezután az itt, már régtől álló magyar s német olvasó-társulat új elnöke Lev. lelkész ur ünnepélyesen megnyitá rövid s velős német beszédével az ünnepélyt.

Ezután P. tanár ur az ünnepeltnek életrajzát, német nyelven ugyan, de magyar érzelemmel áthatva olvasá fel, a lelkes hallgatók éljenzésétől kísérvé. — Erre M. S. tanár ur „Kazinczy szelleme“ című velős magyar munkáját szavalá el, ezt is lelkes éljenzés követe. — Ezt ismét G—y Pál urnak az ünnepelt férfi érdemeit előadó magyar felolvasása követe. — Majd K. bányafelügyelő ur, noha magyarul még nem eléggé jól beszél; mégis elég meghatóan szavalá el Vörösmarty „Szózatát.“ Köszönet neki a törekvésért.

De végén csattan az ostor. Most következett az ünnep legfontosb része. Dobay Vilmos ur ugyanis, a Coburg hercegi bányák felügyelője, a bányászat nevében feláll és a német ajku néphez ennek nyelvén, oly megható beszédet mond a haza iránti szeretetről s áldozatkészségről, hogy sokaknak könyeket facsart szeméből. Kifejté, hogy mint beköltözöttek, mennyi jóval tartoznak a közös hazának, mellyet századok óta övéknek neveznek ők is; ne vonják meg tőle hálájokat ezután sem, ne tegyenek soha egy, mint a mesebeli kakuk, melly az őt tápláló s teste melegével ápolgató anya iránt hűtlen lón. — Hogy mennyire lelke mélyéből beszélt, arról nagyon is tanuskodtak hulló könnyei és meghatott hangja, s mennyire jó eredményű volt az, tanuja az azt követett aláírások sokasága a Kazinczy-alapítványra, mellynek eredményét bizonynyal tudatni fogják az illetők.

Ez ünnepélyt az éneklőkar által zengett egyik nevezetesebb nemzeti dalunk, később magyar modoru, vig poharzás közti dalidó fejezé be.

Sajnálattal kell megemlítenem, hogy Gömörmegye több magyar ajku városa nem tevő azt, a mit Dobsina. — Éljenek a Bulénerek s tartsa meg őket a magyarok istene tovább is, s adjon áldást kopár szikláikra s azok sötét aknáiba, hol életök legnagyobb részét töltik.

Örökös „Szerencse föl!“ nekik! — Glück auf! Szentpétery Pál.

— Ugyanezen ünnepélyre vonatkozólag vesszük még a következő sorokat: Dobsina, dec. 12. Azon, a legforróbb hazaszeretetet tanusító lelkészedésről, mellylyel e városban tegnap a Kazinczy-ünnepély megtartatott, hű képet rajzolni, tollam gyenge, s úgy a hazának elég megtudni azt: hogy Dobsina városa lakosai ez alkalommal ünnepélyesen kimondták, mikép ők, — bár az eddigi viszonyoknál fogva, a magyar nyelvet, saját anyanyelvökké tenni nem lehetett — ezen honban nemcsak hogy idegen elemet nem képeznek, de hogy ellenkezőleg, azon nemzettel, melly jobb hazát kereső ősapáikat, saját gyermekei gyanánt magához fogadta, melly őket kebele melegével táplálta, és melly századokon át velők búban, örömben híven megosztozott, — elváltatlanul összeforrtak, s vele együtt haladni kívánnak ezentul is. Ezen valamás tettleges bebizonyításul a Kazinczy-alap nagyobbítására aláírás nyitattott, melly uton egy pár percz alatt több száz forint tétetett könyező szemekkel a haza oltárára. Az aláírás még befejezve nincs, miután a bányásznép saját kérelmére — melly az ünnepélynél szintén képviselve volt, — az aláírási ív, a köznép kezei között kering. (Éljenek annak lelkes vezetői! Szerk.)

— (Adakozás a Kazinczy-alapítványra Gyomán.) Gyomáról (Békésmegye), dec. 11-ről vettük e sorokat: A mai nap könyvtárunk évi számadásának megvizsgálása, egyszermind könyvtárunk gyarapítása végett a beszerzendő újabb, jelesebb könyvek kijelölése tekintetéből könyvtárunk tagjai egybegyűlvén, ezen alkalommal az eddigelé tanusított buzgalom s kitartás eredményét teljesebben találtuk azon régi közmondatt szerint, miként egyetértés által kis dolgok növekednek és megszilárdulnak. Ezután indítványba hozatott, miszerint dícső költőnk és a magyar nemzetre nézve halhatatlan emlékü Kazinczy Ferencz emlékéhez és alapítványához könyvtárunk tagjai is segédmezzéssel hozzájárulnának, lelkesedéssel ragadván meg az alkalmat, s e számra ugyan csekély, de a nemes és hazafiai szempontból kiinduló törekvés elősegelésére mindenkor áldozatkész egyéneink e célra 21 a. é. forint azonnal összeadtak. Ezen összeget ide csatolva azon kérelmünk mellett juttatjuk t. szerkesztő urhoz, hogy azt ezen alapítvány kezelőjének átszolgáltatni sziveskedjék. — Hegedűs János, könyvtárnok. (A pénzt az illető helyre átszolgáltattuk. Szerk.)

— (Köszögen hazafias szellem és adakozás.) Dec. 12-ről írják: Városunknak lakói, bár általán jó hazafias érzelműek, nagyrészt német ajkuak lévén, az itteni magyar szellemi élet nem elég erős arra, hogy gyakrabban eléggé észrevehetőleg nyilatkozzék, s ez oka egyszermind annak is, hogy

az általános nemzeti örömnep itt nyilvánosan meg nem tartatott, s jobbnak találtuk az illy ünnepélyre fordítandott költséget egyenesen a Kazinczy-alaphoz csatolni, e czélból egy aláírási ív köröztetik, mellyen eddig már 98 ft. és 6 darab arany van aláírva, de hiszszük, hogy még szaporodni fog ezen összeg, s egy hét mulva az összegyűlt összeget rendeltetése helyére el fogjuk indítani.

+ (Vácson is megemlékeznek Kazinczy Ferenczről), mennyiben a farsang elején szavlati előadással összekapcsolt tánczvigalmat rendezendnek a Kazinczy-alapítvány javára.

— (Fejérgyarmaton, Szathmármegyében) dec. 18-án szándékoztak megülni a Kazinczy-ünnepet. Ugyanekkor tartja az ujonnan alakult műkedvelő társulat első előadását.

Irodalom és művészet.

+ (Nevezetes új irodalmi művek.) Heckenast Gusztávnál, legközelebb következő, részint új, részint újra kiadott irodalmi termékek jelentek meg új kiadásban: „A magyar nemzet klasszikus írói“ Kőlcsey Ferencz munkáinak II-ik és Kisfaludy Károly összes műveinek III. és IV-ik kötetei. Alig nevezhetnénk irodalmi műveket, mellyek karácsonyi s újévi ajándéku jobban beillenének, mint klasszikusaink ezen csinosan kiállított kötetei, mellyek gyorsan jelennek meg egymásután. Ugy tudjuk, hogy e vállalat iránt országszerte igen nagy a részvét, a mi a közönség kegyeletéről s jó tapintatáról eléggé tanuskodik. — Továbbá megjelent kedvencz regényírónk Jókai Mór munkáinak népszerű kiadásából négy új füzet, mellyek a következő szép beszélyeket tartalmazák: Koronát szerelemért. A Hargita. A kalmár és családja. Petki farkas leányai. Háromszéki leányok. A két száz. Regék (A holtak harcza.) Carinus. A nagyenyedi fűzfa. Kapható füzetenkint 40 uj krért. — „Éva“ Regény két kötetben, Jósika Juliától. E név egyike a legjobb hangzásuaknak női íróink között. Munkáiban a szív és lélek nemessége, a női finomság mindig szellemmel párosul. Ára a két kötetnek 2 uj ft. — Az „Ismerettár III-ki kötete.“ Ára 1 uj ft., melly összegért igen sok ismeretet szerezhetni e vastag kötetből.

+ (Irodalmunknak) hasznos szolgálatot teend azon, a főrangú arisztokratiához tartozó egyén, ki a „M. Sajtó“ szerint irodalmunkat s íróinkat a „Revue contemporaine“ című, a francia külügyminiszter befolyása alatt álló politikai és irodalmi közlönyben ismertetni fogja.

Urházy György „III. Napoleon“ című jeles történeti művéből az első kiadás teljesen elfogyván, most a második van sajtó alatt. E könyvre is el lehet mondani, a mit a jó borra szoktak, hogy becse az idővel növekedett, hanem míg rendszerint a bor javul az időhöz, itt meg az idő javult a borhoz, a mi szerző politikai belátásának csak dícséretére szolgál.

+ (Fényes „Magyarország statistikájából“ is) megjelent a harmadik füzet, melly Dél-Bihar vármegye leírását foglalja magában 8 1/2 iven. Ára egy-egy füzetnek 60 ujkr.

+ (A „Magyar nyelvészet“) negyedik évfolyamának VI. és utolsó füzeze következő tartalommal jelent meg: J — elejü török szók magyar szókhoz való viszonyulásáról, Budens Józseftől. Szófejtetések (Miért mond a nyelv valamit úgy és nem másképp?) Hunfalvy Páltól. Könyvismertetések. A magyar nép talányai. — A nevezett vállalat jövő évben is folytatattatni fog, ez ötödik évi folyam szintén hat füzetben jelenend meg, de tartalma bővül, mert az eddigi 30 iv helyett 35 iven fog megjelenni, mindamelltt az előfizetési ár a régi marad azaz 5 ft. 25 kr. ujp. Az eddigi négy évfolyam is kapható együtt 15 ujftért. A pénzek Oszterlamm Károly kiadóhoz küldendők be. — Örülünk, hogy illy tudományos vállalat is olly pártolásban részesül, miszerint lehetségessé válik bővebb tartalmat adni ugyanazon árt.

+ (Bérczy Károly „Magyar-német és német-magyar vadász-műszótára“) csinosan kiállítva megjelent. A VI. és 118 lapnyi munka ára 80 kr. Ki egyszerre tíz példányt rendel meg a szerzőnél (Pest, szervita-tér, 3. sz.), azt december végeig 5 ujftért kaphatja. E mű szakjában valóságos hézagot pótol, s gondos összeállításánál fogva minden érdeklöttnek bizton ajánlható. A különböző vadászati elemekre vonatkozó műszavak tíz külön fejezetben foglaltatnak.

+ (Dallos Gyula angol-magyar szótárából), mellyben minden angol szó magyar kiejtés szerint is ki van téve, és a shakespearei sajtáságos kifejezések külön megjelölvék, a tíz ivnyi első füzet közelebb megjelent. Reméljük és óhajjuk, hogy folytatása és befejezése is gyorsan következze egymásután.

+ (A „Szigethi cészkönyv“) szerkesztői Szilágyi István és P. Szathmáry K. felkéri gyűjtőiket, hogy az előfizetési pénzeket f. hó 25-ig mint véghatáridőig beküldeni sziveskedjenek, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt magukat tájékozthassák, mert illy közczzélu vállalatnál nagyobb mennyiségű példány nyomtatását nem veszélyeztethetik.

+ (Macaulay híres angol történetíró) hazája történelmének 5- és 6-ik kötetét befejezte. Az 5-ik kötet már sajtó alatt van. Vajjon miért nem folytatják a megkezdett magyar fordítást is?

+ (Hugó Károlynak.) „A ház becsülete“ című darabja Berlinben közelebb színre kerülven, mint az ottani lapokból értesülünk, az tetszéssel fogadtatott. Mint előre is sejtethetjük, nem új e mű, hanem a szerző „Báró és bankárjának“ fordítása.

+ Megjelent az *Antalfi János* tanár által szerkesztett s kiadott „*Sárospataki népszerű naptár*,” a jövő évre. Ára csak 25 ujkr. A tiszta jövedelem a sárospataki ref. főiskolai testgyakorló-intézet javára van szánva.

19. Dsidás.

minden szó egy eszmét képvisel. Meglehet, hogy sokszor, mikor nyelvünk-ről teszünk említést, midőn az igazat megmondva úgy nyilatkozunk, hogy nyelvünk, ha nem is a szók és phrasisok bősége, de az eszmék, alak és szép- hangzat tekintetében bármelyik testvérével vetélkedik, — meglehet, sokan azt fogják hinni, hogy szenvedélyvel beszélünk; de meglehet, hogy talán magunk sem hisszük, milly megbecsülhetlen kincset rejtenek magukban népkölteményeink, micsoda biztos szótárt, eszméket és phrasisokat tartalmaznak nyelvünk s irodalmunk számára. — Érdekes, a mit mond Ács Károly ur népkölteményeink jelentőségéről, kinek mint magyarnak semmi érdeke nem volt nyelvünkről kedvezőleg nyilatkozni, hanem csak az igaz ihletéből kelle szólnia azon gyakorlat után, mit eléggé magáévá tett a román nyelvben, stb. stb.

⊙ Megjelent: *Magyarország - statisztikai birtokviszonyi és topographiai szempontból*. Részletes és kimerítő leírása az egyes vármegyéknek s az azokban 100 holdnál többet bíró birtokosoknak s birtokuk mennyiségének, a szolgabírói járások szerint az egyes városoknak, mezővárosoknak, faluknak, pusztáknak, az utolsó posta följegyzésével. Irta *Fényes Elek*. A jelen III. füzet Dél-Bihar megye leírását tartalmazza. Ára 60 kr. — És így már a három füzetben Trencsén, Szolnok és Dél-Bihar megye van leírva, a IV. füzet Sárosmegyét fogja tartalmazni s ezentul minden két hétben egy füzet fog megjelenni. A munka anyagi kezelését ezentul *Engel, Mandello és Walsel A. F.* (Egyetemutca 2. sz.) vállalta el, azért a bejövendő pénzek hozzájuk küldendők.

20. Tengerészek.

+ (*A zenedei tanszékre*), mint tudjuk, csődület volt hirdelve, mintán azonban ez eredmény nélkül maradt, a tanszék *Mátray Gábor* igazgató lön ideiglenesen ki- nevezve. — A csődület újolag ki fog hirdettetni azon reményben, hogy ez jobban sikerülend az elsőnél. Szeretnők tudni, vajjon *Egressy Gábort*,

kit a lapok annak idejében ajánlottak, miért nem üdvözölhetjük e minőségben?

+ (*A műegylet*) f. hó 12-én tartott választmányi ülésében kisorsolás végett a következő festményeket vásárolta meg: 1) „*Elbucsuzás a kedvestől*,” *Valentinyi Jánostól* Pesten; 2) „*Tájrész Tirolból*,” *Schäffer Ágostontól* Bécsben; 3) „*Havasi tájkép Sveiczban*,” *Hansch Antaltól* Bécsben. E három kép vételi ára összesen 420 ft.

Ipar. gazdaság, kereskedés.

⊙ (*A miskolczi vidéki gyümölcsészeti társulat első gyümölcskiállítása*.) A társulat alig áll néhány hó óta fenn s nov. 20-án már egy kiállítással adta első életjelét, mely a Korona című vendéglő nagy termében ment véghez. A kiállítás kezdetnek kielégítő volt. A gyümölcsfajok inkább épségük és különféleségük, mint ritkaságuk által tűntek ki. A 27. mind Borsodmegye- beli kiállító közöl nyolcz kapott dícsérő oklevelet u. m. *Berzeviczi Lajos*, *Soós Jánosné*, *Mar-tonffy Dénes*, *Malkovszky Julia*, *Szántó János*, *Szabó Gyula*, *Ragályi Ferdinand* és *Szathmáry K. Pál*. — Alma legtöbb volt kiállítva, u. m. 320 faj, 856 példányban. A kiállítás 24-én igen kedélyes esti lakomával lön befejezve, hol a gyümölcsöket megízelték, a kitünőbbeket árverelve eladták s a begyűlt pénzből a kiállítási költségeket fedezték. A közönség nagy részvétellel látogatta a kiállítást, mely érdekelttség a legbiztosabb kezesség arra, hogy Miskolcz vidékének életrevaló népe közt sikerrel fogja a társulat a gyümölcs-tenyésztést terjesztetni. — Megemlítendő, hogy Miskolcz város választmánya a társulatnak példányiskolául a városmajorban 3 holdnyi földet átengedett; valamint kiemelendő igazgató *Szathmáry K. Barnabás* urnak a kiállítás körül tanúsított úgyszeretete, nemes buzgalma és jeles tapintata.

18. Spahi.

A francia hadsereg: 21. A sebesülteket hordó szekerek. — (Lásd a szöveget 618. lapon.)

az a thea mellé igen izletes harapnivalóul szolgált. A kiállító ur állításakint *Ghyeczy Ignác* ur igmándi birtokán termettek ez évben a legszebb példányok. A *Bocskay* ur által kiállított példányok 4 láb hosszúsággal és 2 hüvelyk vastagsággal bírtak. A Kertészeti társulat titkára lapjában felkér mindenkit, ki e növény termesztésével foglalkozik, hogy ültetésre alkalmas gumószelvényeket sziveskednének e társulat csarnoka útján forgalomba bocsátani.

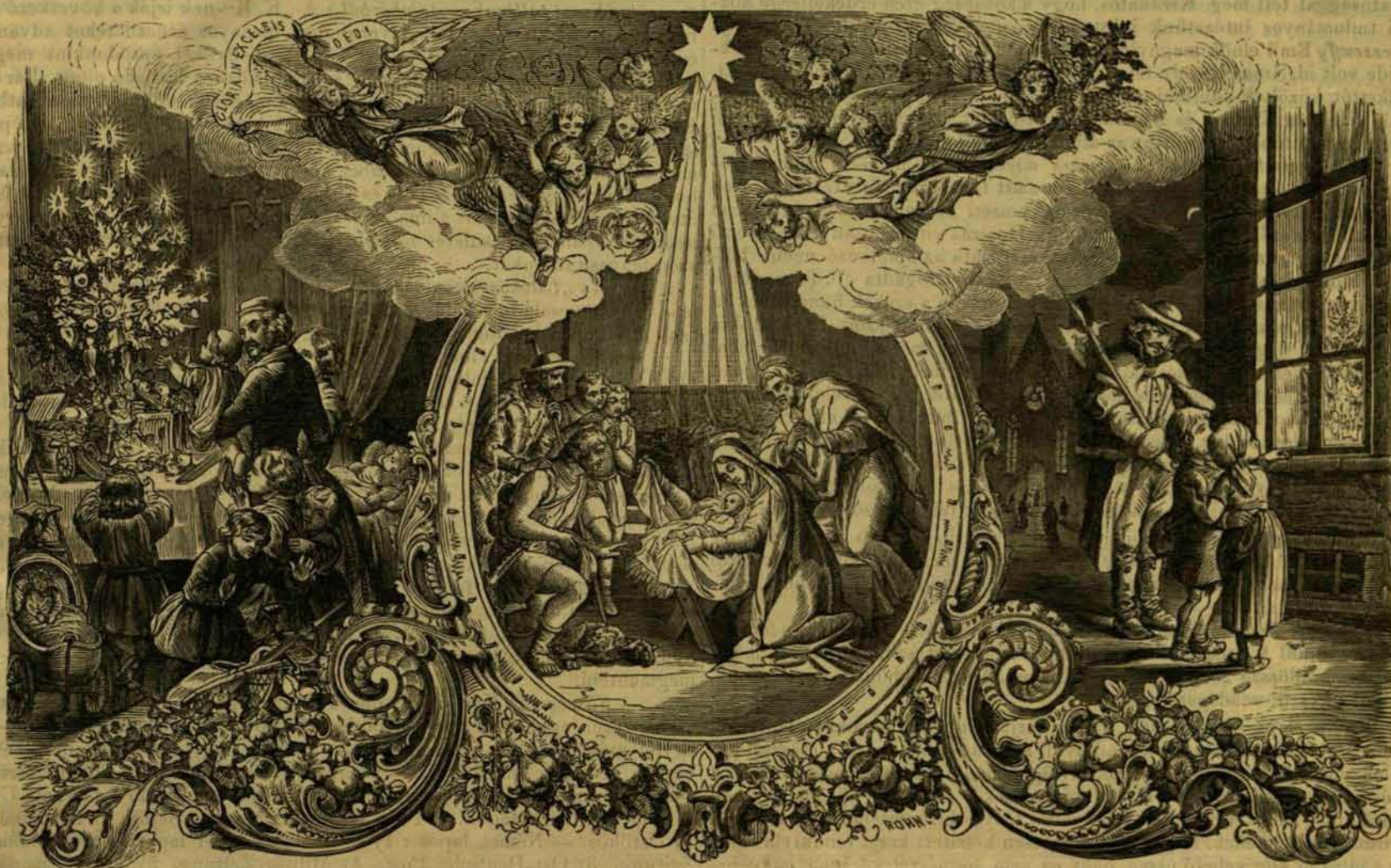
+ (*Fagyos almát hogy lehet megjavítani?*) Erre nézve a „*K. G.*” a következő, igen egyszerű módot ajánlja: a fagyos almák egy dézsába szorosan egymáshoz, de nem egymás fölé rakatván 1—1½ hüvelyknyi tiszta hideg viz öntetik rájuk, s aztán fagyra tételnek. Midőn már a vizen jéghártya képződik, az almák kiszedtetvén megtörölnökd. Fagyos körtékkel is így kell elbánni. Hanem ezen műtét előtt nem szabad a gyümölcsöt meleg helyre vinni, nehogy kiengedjen.

⊙ (*Új pisztolyok*.) Egy, Münchenben tartózkodó angol kapitány, olly pisztolyt talált fel, melyet hátul kell tölteni s e töltés olly gyorsan megy, hogy egy perc alatt tizenkét lövést tehetni. A vontesőt, mely igen messze hord, csak minden 400 lövés után szükséges kitorölni. — E találmányt a kormány megvette s a lovasságnál alkalmazni fogja.

+ (*A régi két-pengő-krajczárosok*), melyek az új pénzfolyam szerint három új krajczárt érnek csak e hó végeig lesznek kelendők.

22. A becsületrend s a katonai érdem jelvényei.

KARÁCSONY ÜNNEPÉRE.

Karácsony-napján.

Fehér lepel simul a földhöz,
A béke képe, zászlaja . . .
Ki a világnak üdvösséget
Szerzett, a földre szálla ma.
A búval félre! . . . Szívünk légyen
Öröm-, békével ma tele,
Hogy a ki egykor e napon jött,
Ma is leszállhasson bele!

Sötét homály borul a földre;
Sűrűn hull bár a hópehely:
Vidám derű legyen szívünkben,
Örömtől verjen a kebel.
A bánat most el, messze szálljon,
Kedvünk legyen határtalan . . .
Vidám öröm illik ma hozzánk,
Midőn karácsony-napja van!

Illyen hideg lehetett épen
Akkor, midőn ő született:
De hisz' habár meleg szobát nem,
Meleg sziveket lelhetett.
Millyet, ha most közénk leszállna,
Tudom keresne hasztalan . . .
De el veletek gyászos eszmék —
Hisz' ma karácsony-napja van!

Legyen vidám a nap, a mellyen
Az árva atyját fölélé;
S szemét a szegény, bizalommal
Emelheti az ég felé
Ahhoz, kinek anyja sem volt,
Hova lehajtsa szent fejét;
Ahhoz, ki a szegényt kereste
És nem a dúsak lakhelyét!

Ti is, kiknek szíven titkolt láng
Olthatlan ég, ti szenvedők:
Hagyjátok a bút és helyette
Inkább buzgón kérjétek őt.
Kérjétek e napon, a mellyen
Mennyéből a földre lejött,
Hogy szenvedvén példát mutasson,
Haladó testbe öltözött.

Szívünkéből félre hát a búval!
Örömnép legyen ma ott.
Hisz' a ki a fájdalmat méri,
Mellé erőt is ő adott,
S ki egykor édes nemzetéért
Özönnel önté könyeit:
Mig zászlaját kezünkbe' tartjuk
El rólunk sem feledkezik!

JÁNOSI GUSZTÁV.

M i u j s á g ?

— (A mult hét legfontosb eseménye) a m. tud. Akademia közgyűlése volt a Múzeum terében, mely ez alkalomra nagy számú férfi- és női hallgatósággal telt meg. Kívánatos, hogy a közönség ezen érdeklődése központi tudományos intézetünk iránt mindig nevedekdjék. Az ülés fénypontja gr. Dessewffy Emil elnök megnyitó beszéde után b. Kemény Zsigmond emlékbeszéde volt id. Szász Károly felett s Almási Balogh Pálé Humboldt felett. Mindkettőt közölték politikai napi-lapjaink. A jutalomnyerők között nevezhetjük ifj. Szász Károlyt és Brassait, az első 100 aranyat nyert egy költői beszélyért, az utóbbi 50 aranyat az általa irt Logikáért.

+ (A nemzeti museumi díszszékek ügyében.) F. hó 6-án Bohus-Szögyényi Antónia ő nga lakásán s elnöklete alatt tanácskozmány tartatott azon terv mikinti kivitele fölött, mely szerint nemzeti Múzeumunk dísztermében megyeczimeres székek lesznek fölállítandók. Hosszas vitatás után a középponti tanácskozmány, azon reményben, hogy határozata az ajánlkozó nemes hölgyek jóváhagyásával is találkozik, azon indítványt fogadta el: miszerint a megye- vagy városzimer, részint azon okból, miké a székek ünnepélyek és hangversenyek alkalmával is használtathassanak, részint azért, hogy azok a marandóság nagyobb kellékével birjanak, a székeken ne himzés, hanem faragvány legyen. Erre bizottmány lón kinevezve, mellynek föladata leend az ajánlattevő és felhívandó nemes hölgyekhez intézendő levelekben kifejezteni az okokat, mik a tanácskozmányt az eredeti indítványtól eltérésre bírták; felkérni áldozatukat, szíves gyűjtésüket a kitűzött célra, elkészíteni a költségvetést, s az illető hazai iparosok által beadandó minták legcélzesebbjé s legjutányosbika után a czimeres székeket honi tölgyfából elkészíteni és a dísztermek talajjal ellátását s a karzatok feldíszítését is eszközölni.

+ (Hollósy L.-né arcképe.) Ugy halljuk, hogy több hölgy és főur közkedvességű énekesnők Hollósy L.-nének a Múzeum képcsarnokában levő arcképét más, ennél sikerültebbel s nemzeti intézetünkhöz méltóbbal szándékozik fölcserélni.

+ (Stéger Ferencz) jeles tenorista hazánkfia a jövő év január és február hónapjára 3000 ft. tiszteletdíj mellett szerződöttetett színházunkhoz, melly idő alatt mindössze 20-szor kötelez föllépni. Márczius hóban, mint halljuk, Londonba készül vendégszerepekre.

+ (Roger párisi tenorista), mióta karját eltörte, a napokban lépett föl először Párisban. Az előadásra rendkívüli sokaság gyűlt össze, a császári pár is jelen volt. A lelkesedés és örömrivalgás, mellyel a szerencsétlenül járt művészt fogadták, páratlan volt. Megjelenésekor az összes közönség felkelt székeiről, még maga a császár is, ki ezáltal fényes bizonyítékát adta a művészet iránti tiszteletének. Roger mesterségesen készített karja rendkívül tökéletes s játékán alig vehető észre, hogy az nem természetes. Igen nagy hatással énekelt. Ez előadás szokatlan nagy jövedelmet hozott.

+ (Tóth Soma „palotás tánczát“), mint értesülünk, Kolozsvárott anynyira tanulják, hogy még esti tíz órákor is folynak a leczkék belőle. A farsangon hihetőleg nagy kelete lesz; tán másutt is betanulják.

+ (Az erdélyi hölgyek) sem akarnak elmaradni magyar testvéreiktől. A „K. K.“ írja, hogy Erdély hölgyei is készíttetnek díszszékeket a közelebb megnyitott erdélyi Múzeum számára.

+ (Új orvosi találmány.) Eddigél veszélyesebb orvosi műtéteknél chloroformot használtak a beteg elaltatására. Egy külföldi orvos, dr. Broca most e célra a chloroform helyett saját szerű és igen egyszerű módot használ. Ugyanis a beteg szemé elé váratlanul valami fénylő testet p. o. gyémántot tart, mit ha a beteg mereven néz, érzékei megismernek működni s az alváshoz hasonló állapotba esik. A nevezett orvos e móddal már több betegen tett kísérletet s az mindannyiszor czélszerűnek bizonyult be. Ez új találmány az orvosok közt nagy figyelmet ébresztett.

+ (Dészen) realiskolára már mintegy 10,000 fnyi alapítvány gyűlt össze kötelezvényekben. Ugyanott a közelgő farsangon tartandó legelső tánczvizgalom jövedelme a Kasinczy-alap gyámolítására lesz szentelve. A dézsi nép minden szép és korszerű eszmét fölfog és támogat, s a hol a közszellem élén olyan emberek állnak mint ott, hogy is maradhatna hátra?

⊙ (A hincskeresők.) Irják a „B. P. H.“-nak Temesvárról, hogy egy bizonyos Hoffmann nevű volt vasuti fölügyelő kérvényt adott be a cs. kir. kerületi hivatalnak, hogy engedje meg neki a Temesvártól 3 mérföldre eső Zsebely községben egy bizonyos rejtett pince utáni nyomozást, mellyet az ottani molnár már 12 éve ismer, de babonásságánál fogva felfedezni annál inkább nem mer, mivel állítólag valahányszor kezét a kincs után nyújtá, ez mindannyiszor megmerevült és ujjaival markolni nem lévén képes, a kincset csak bámulni volt kénytelen. Hoffmann folytatólag előterjeszté, hogy 12 lépcsőn jutván az üregbe, ott ablak nélkül is nappal fényt terjesztettek az ökölyi gyémántok és a régi hordók reves darabjai. Látott pedig nagy négy-szögű aranydarabokat, kádakban álló gyémántokat, vert ezüstből készült állatalakokat, mellyek régente bálványokul szolgáltak. Dec. 13-kára volt kirendelve egy hatóságí biztos a csákovári járáshivatal által, kinek jelenlétében kellett volna Hoffmannnak a kincs felfedezését létesíteni. Temesvárról 20, magát felvilágosodottnak tartó egyén utazott ki a csuda megbámulására, kiket ott helyszínen a parasztok gunyosolylyal fogadtak. A faluháznál a járási kiküldött jegyzőkönyvet vett fel eredménytelen kiküldetése s illetőleg a hatóság megcsalatlása felől. A temesvári vendégek azonban föllindulva megcsalatlásukon, vallatni kezdék Hoffmannat a pince felől, a kit még megverésel is fenyegettek, de ki később körükből kimenekülvén, a vasut vonalán tova illant. A nevétségessé lett vendégeknek nem volt más hátra, mint haza indulni, a járáshivatalra bizván az iparlovag megbüntetéséért.

(Madarász Viktor festvényét) „Hunyady László a gyászravatalon“ e napokban láttuk igen sikerült színes kinyomatban. Az eredeti után meglepő hűséggel készült megható, csaknem erős hatású mű Rohn dicséretesen ismert könyomdájából került ki. Magát a képet a „Hölgyfutár“ küldi előfizetőinek.

+ (Ezüst tallérok — talpbőrből.) A „K. K.“-nek irják a következő sorokat: Egy makfalvi székely Gyergyóban bizonyos árucikkeket adván el, értök a vevőtől 18 szép új tallért kapott, mellyeket apródonként megint odább adogatott, egyet kivéve, mit vízmerítés közben kutjába ejtett. Pár hét múlva pénze elfogyván, eszébe jutott, hogy még egy tallérja van a kutban. Kimerte tehát kutját s a tallért az iszapból kikereste. De ime a ragyogó pénz színét elveszté, sőt részben már el is kopott, csak a metszéseknél látszott még a fehérség. Vizsgáltság közben nagy meglepetésére úgy tapasztalja, hogy a fényes pénz egy része lágy és rothadt. Most még jobban nézi a székely atyafi a csudálatos tallért s ime szívének nagy keserűségére kisül, hogy az nem érez, hanem becsületes talpbőr, melly fehér ólomba vonva, képezte a szép fényes tallérokat.

+ (Az „Üstökös“ legutóbbi számában) azon hirt olvassuk, hogy Pesten már tizenegy családnál határozatba ment, miként estélyekre és látogatásokra csak olly egyéneket fogadnak el, kik magyar ruhában jelennek meg.

+ (Meyerbeer „Ploermeli bucsuját“) Párisban nagy csapás érte, egy ideig az ottani színpadokon nem adhatják, mert az egyik szereplő t. i. az a kecske, melly „Dinorah“ köténye után szokott futkosni, közelebb kimult, s most helyette más kecskét kell betanítani.

+ (A ki nem tud imádkozni,) tengerre kell küldeni, — ezt tartja a közmondás, s méltán, mert bár mindenütt történhetik rajtunk szerencsétlenség, s másrészt a Gondviselés mindenütt örökös felettünk s „az Ur tudta nélkül egy hajszál sem esik le fejünkről;“ mindamellét tagadhatlan, hogy tengeren könnyebben juthatni veszélybe, s nehezebb is abban menekülni, mint a szárazföldön. A lapok gyakran hozzák hírét hasonló szerencsétlenségeknek, s a „Vas. Ujság“ is ez év folytán már több illy borzasztó esetet közölt, képpel is illusztrálván e szerencsétlenségek leírását. A mult hó végén is megkívánta a tenger e borzasztó áldozatot. A „Celibataire“ gőzös Franciaország délnyugati partjain 152 utassal törést szenvedett, s csupán 27 embert lehetett megmenteni.

— Kösszeíról (Vas) irják, dec. 12. Társaséletünk központja az itteni casinó, ezen egyletnek van 84 tagja 6 ft. 30 kr. évi járulékot fizető — az egylet még csak két éves, és daczára annak, hogy 300 ft. évbért kell az egyleti helyiségekért fizetni, — van az egyletnek mintegy 200 ft. tartalék tőkéje. — Az egylet számára megrendelt magyar lapok: 1) Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok. 2) Pesti Napló. 3) Magyar Sajtó. 4) Hirmondó és 5) Üstökös. — Német lapok: 1) A hivatalos bécsi lap. 2) Österreichische Zeitung. 3) Ost-Deutsche Post. 4) Militär Zeitung. 5) Jagd Zeitung. 6) Fliegende Blätter. 7) Augsburgur Allgemeine. 8) Lipcsei képes ujság. — Hallomás szerint f. hó végéféle Szuper igazgató urnak jelenleg Szombathelyt működő színtársulata körünkbe érkezik, a mi nagyon kívánatos volna. A szükséges pártolás, miként azt ugyan ezen társaság most négy év előtt is eléggé tapasztalhatta, most bizonynyal még nagyobb mértékben mutatkoznék iránta.

(Egy új politikai barometer.) Az angol királyné példájára, a hannoverai királyné is kitiltá a krinolint udvarából. Tehát várni lehet, hogy ezen izét lassankint mindazon udvarokból kitiltják, a hol csak az angol kormányának tulnyomó befolyása van. Ennek következtében a krinolin még politikai barometerré is válhatik. A melly udvarban leteszik, ott az angol, a hol fölveszik, ott a francia hatalom befolyásának tulnyomósságot jelentvén. És ezt mi fedeztük fel!

⊙ (A jótékonyintézetek egy új neve) jött Londonban létre. Ugyanis White ur olly intézetet léptetett életbe, hol a szegény fiuk este munka után lélekderítő mulatságok közt tölthetik idejüket. Itt olvasnak, vivnak, tánczolnak, játszanak. Ha czélszerűnek mutatkozik ez intézet, bizonyosan mindennütt támadni fognak hasonlóak, mert ez hatalmas eszköz volna a proletár fiataloságot a zsebmetszés s egyéb tiltott foglalkozástól elvonni.

+ (A kölni ujságnak irják), hogy Pesten nincs elegendő szabólegény a budák készítésére, s hogy ez okból közelebb 100 darab szabólegény érkezett volna Bécsből Pestre, és még sem győzik a munkát. Hogy a budákat nyakrafőre készítik, azt mi is tudjuk, de hogy e végett a pesti szabómesterek bécsi legényekre szorulnának, azt nem hiszszük, mert van Pesten elég szabólegény, kik panaszkodnak, hogy nem tudnak munkát kapni.

+ (Egy württembergi német lap) nemrég a pesti jogászokról emlékeztvén következő szerkesztői jegyzetre vesz alkalmat: „Jogász ist ein Volkstamm in Ungarn, welcher Budá trügt und Eljen schreit.“ (Jogász: népfaj Magyarországon, melly budát visel és éljént kiált.)

⊙ (A nagyváradi kövezetre is szebb napok várakoznak), mert egy tudósítóként, ha csak a városi költségvetésbe is fölvett összeg fordittatik ok-szerűleg e célra, hát az is jó lesz — bizony jó lesz!

+ (E hirt a krinolin-viselőknek.) Sepsi Károlyné színésznő ruhája Gyergyószentmiklóson a színpadon meggyuladván, menthetlenül összeégett s harmadnapon kinos halállal kimult. Oka a kiálló krinolin volt, melly a ruházatot a színpad elején égő gyertyákig feszíté.

— (Debreczeni hírek.) Dec. 15. A casinói választmány által beküldött bizottmány elkészíté a Kasinczy százados ünnep alkalmával gyűjtött alapítványra vonatkozó szabályokat, mellyeket a választmány némi módosításokkal elfogadott; rövid kivonata ez: Az eddig begyűlt 270 darab körmőzi arany a még beadandókkal együtt a takarékpénztárba, betéti-könyvecskéje

a főiskola pénztárába tétetik. — E *Kazinczy-alapítvány* minden 100 aranyától 6 db. a helybeli tanuló-íjak által minden évben készített pályaművek legjobbainak mindig *október 27-én* fog kiadatni. — A kaszinó-egylet elnöke és az igazgató-tanácsa egyetértőleg fognak gondoskodni, hogy a pályakérdések a magyar nyelven irandó, egy vers- és egy prózai dolgozatra kitűzessenek a megbíráltassanak; azon jövedékrész, mely egy aranyat nem tesz, a tőkéhez csatoltatik. — Végül, bár az aláírási iv fejezete szerint ez alapítvány a helybeli hely. hitv. főiskolában tanuló-íjak pályadíjait gyűjtetett, méltányosnak látta a választmány a szabályokhoz iktatni, hogy azon esetre, ha Debreczenben más felekezeti iskolai oda emelkednek, hogy növendékeik a kitűzött pályadíjakért versenyezhetnek; a pályakérdések azokkal is fognak közölni. A kaszinó egylet a Wiener Ztgot, Wanderert, Pester Lloydot, Deutsche Allg. Ztgot, Neueste Nachr., Fliegende Blättert és Indep. belget járattja a jövő évben, az Augsburg. Allgem. és Presse-t abbahagyván; egyszersmind megrendeli valamennyi magyar lapot, kivéven az „Idők Tanuját”; jellemző, hogy ez utóbbi ellen a választmányának kath. tagjai tiltakoztak; eszembe jut itt, hogy a biharmegyei nagy gyűlésteremben volt egy allegorikai kép, melyet, ha jól tudom, püspök Patatic mint főispán tétetett oda, e fölirattal: „*nulla salus extra.*” Mintegy másfél tizedéve valaki indítványozá e képek kitételét; de a statusok és rendek *protestáns tagjai* elleneztek azt: „*hadd lássa a jövő kor, hogy olyan időket is élünk,*” mondanak, s a kép jött maradt a főajtó mellett. Ama *devise* nem roszul venné ki magát az említett lap homlokán. — Két kaszinói bál lesz ez idén; a 4 pftos részvény jövő 3 évre 6 ujfra emeltetett. — A városi új *polgári kóroda* építési alaptőkéje gyarapítására dec. 12-én hangverseny tartatott a városház nagy terében, a terem egészen tele volt hallgatósággal: 1. *Hunyady László nyitánya*, a gróf Khevenhüller gyalog-ezred zenekara által. 2. *Honfidal J. Ottólól*, a főiskolai énekhar. 3. *Emlék hazámra, Székely J.-től*, zongorán Simonffy Erzs. k. a. 4. *Rege, a Kunokból*, énekli Kaffka Teréz k. a. *Változatok kis klarinetre*, zenekar-kiséréttel. 6. *Változatok a sárréti dalra Wilmerstől*, S. E. k. a. 7. *Népdalok, Egressy B.-től*, K. T. k. a. 8. *Utolsó éjszere, Vestedtől*, magán gordonka, zongora-kiséréttel. 9. *Dal D. Pasquale-ból magán oboára*, a karmester által s zenekarral. 10. *Pásztorének a Ploermeli bucsuból*, 4 gordonkán. 11. *Népdalok S. Kálmántól*, a férfikar által. 12. *Tell nyitánya*, az ezred zenekara által. — Az est sok élvezet adott, mondanom sem kell, hogy szemeink is gyönyörködhetek a csinos magyar ruhában, s pártás fölvel működött barna és szőke szép ifju leánykákban, kiknek egyike ügyesen kezelé zongoráját, másika szinte erőteljes, kerekded hangjával csak azon ohajt támasztá bennünk, bár az illy jótékony czélú hangversenyek gyakrabban rendeztetnének; Debreczen közönsége, a régebbi évek megmutaták, mindig kiváló szeretettel volt, s pártolást tanusított a zenészet iránt; nem is ártana az elszunyadt *sene-egyletet* álmaiból ismét felkölteni, erre az első lépések a kaszinói egylet részéről legodaillobban történhetnének; — van egy kis öszvegecskéje e szunyadó egyletnek a takarékpénztárnál letéve! — A kórház épületi tőkéje javára jövő január 16-án épen vásár hétfőjén a kaszinó termeiben táncvizigalom is rendeztetik; a helybeli nők föl vannak már szólítva, hogy akkorra becses kézműveiket városi tanácsnok Simonffy Imre urhoz adják be, melyek a vizigalomkor sorshuzás utján fognak kijátszatni, — a vidék szépei, sőt a férfiak is jó dolgot cselekednének, ha e szép célra kisorsolando darabokkal járulnának; a táncvizigalomhoz készülnek a nemzeti öltönyök.

Színészeink nincsenek, nek is lehet kedve sem a színésztársulatnak, sem a közönségnek fütésre nem alkalmas színházban működni, nézni, hallgatni; pedig nem mondhatnók, hogy közönségünk érdekekkel nem viseltetnék a látványosság iránt; megmutatá ezt néhány héttel ezelőtt; az igaz, hogy azon társaság annyira berendezve volt, hogy még plane a sugót is nélkülözötte; — telve is volt a színház 7—8 napig zsufolva, úgy hogy ki ma nem kapott helyet, az holnapra sem nyert jegyet, s csak holnapután juthatott az ígért földére; ez a társaság *Cassanova* majmai, kutyái s korszikai lovacskaiból állott; sok, igen sok pénz elvihetett. — Különös az ember! *Klissnigh urat* bámulja, milly ügyesen utánozza a majmot; — s *megtapsolja a majmot*, milly ügyesen utánozza az embert. — *Ad vocem*, az a *színházügy!* — hogy van, mint van, hol van akadály? (Bizony itt is szeretnők tudni. — *Szerk.*)

A sok őszi esőzéstől féltettük *faburkolatunkat*, de meglehetősen diadalmaskodott; itt-ott ugyan behuppant egy kissé, de kis munkával kiigazítható, csak nagyobb erővel lehetne folytatni! Hanem a házak alatt elfutó gyalog-járdákra nézve sokszor nem tudja az ember megfejteni, ha vajjon azok a gyalogjárók, vagy a lovasok számára készültek-e? — Gyakran kénytelen

az ember a lovasok elől vagy visszatérni utjából, vagy belépni a sárba; pedig e járdák a háztulajdonosoknak költségébe kerülnek; nem ártana minden évben házankint meghirdetni, kidobolni, szögletekre kifüggeszteni, a lovasok főbjeit fölkeríteni: *hogy a gyalogjárda nem lovaknak való*; a lólabának, ha sáros, egy kis szalmacsutak megadja a tisztaságot, — de az ember csizmája sokba kerül.

Valahára a város *nyomdája* is nagyobb csinnal készíti nyomtatványait; kell is, mert különben nem versenyezhet az Okolicsányi-Telegdyék új nyomdájával; a kórház javára szánt kézművek beadása iránt felszólító levelkék olly elegantiával vannak kiállítva, hogy bármely hatalmas nyomdának is becsületére válnának; csak izlés és akarat!

A *nemzeti köntös* városunkban s vidékén is mindinkább kezd elterjedni. Nézetem szerint, a ki ez öltönyt *divatból* veszi magára, jobban teszi, ha el sem kezdi; viselni kell azt a magyar embernek, mert dicső nemzetének ősi öltöne az, de mert — különösen a nem nagy vagyonu — általa igen sok költséget is megkímél. — Ugyan nézzük. A legigénytelenebb mérvben is minő ruhadarabokról kellett eddig gondoskodnunk? legalább is egy pár frakk, egy pár szalonrokk, tavaszi-felső, többféle színű s kelmejjű nyári-zubbonyok, őszi-felöltöny, kis téli-, nagy téli-rokkok; az ég tudná, hány pár, s külön évszakokhoz illő kimondhatlanok; — s mindemellett hányszor megtörtént rajtunk, hogy a mint farsang után eltevők frakkjainkat, midőn ismét reájok került az idő; azon új állapotban voltak ugyan, de a fecske-farkat rövidelte a változó divat, vagy ujjait szűkelte stb., s az új helyébe újat kelle szabatnunk; most pedig, ha egy nyári, egy ősztavaszi-dolmányt, egy felső melegebb árpádot, s egy egészen meleg téli-budát, s hozzájuk való egy pár magyar nadrágot beszerzünk, megjelenhetünk bennök bárhol is — csak ne szégyeljük — s eredeti szabásu öltönyeink nem lesznek annyira kitéve a divat kameleoni változékonyosságának. Szóval, sokat, igen sokat meggazdálkodhatunk. — S ezen arány áll — nem kétlem — a női öltözékre is. — Az igaz, hogy a szép csinos pártát, magyar főkötőt s öltönyöket is lehet sokba, igen sokba keríteni; tegye is, a ki meg nem sinli, de az eredeti forma itt sem változhatik annyiszor; kisebb vagyonu pedig nagy költség nélkül is egyszerűen csinost állíthat ki. — Ki tudná elszámolni a pipere-czikkeket, mik középosztályunknál is már-már nélkülözhetleneknek tartatnak; ezek az apák s férjek nagy öröme a nemzeti női öltöny állandósításával mind lemaradnának. Hajdan az ékes pártá, főkötő, sőt öltönyök anyáról leányra s unokákra szállottak, s megmaradtak szépnek, becsesnek nemzedékekig. — Örömmel láthatni, hogy a debreczeni közosztály leányai sürűbben kezdik viselni a szép gyöngyös pártát, bárcsak öltözékeik is illy arányban magyarosodnának; ellenben botrányosan hat a szemre, midőn látjuk, hogy magyar csehmeister uramék némellyike — különben tősgyökeres czivis atyánkfia — jól testhez álló magyar nadrághoz, ezüst sarkantyus csizmához, apró gombos magyar mellényhez — nem tudni, honnan vett pillempátos rövid kapufélét erőltet izmos tagjaira; holott azokra s más meglevő ruhadarabjaihoz a fekete, vagy ha telik, ezüst gombos dolmány és bekes — mint hajdanában — most is sokkal, de nagyon sokkal inkább illenek. Δ

Értesítés.

— (Maj utolsó számunkhoz mellékelve) veszik olvasóink a Vas. Ujság eddigi 6 évfolyamában megjelent összes képek és rajzok tartalomjegyzékét. A sok munkába került összeállítás által kellemes dolgot vélünk cselekedni olvasóinknak, kik lapjaink évfolyamait bírják; a többiek eddigi működésünk némi átnézetét nyerik ez által. Általában szükséges tájékozásul fog az szolgálni mind azon hazánkfiainak, kik bennünket közleményeikkel szerencsétlenni szándékoznak. A *czikkek* jegyzéke minden évfolyamhoz külön volt mellékelve; most közöljük az 1859-i folyam tárgymutatóját is. A figyelmes olvasó el fogja ismerni e jegyzékek nyomán is a folytonos haladást, melyet e lapok szerkesztősége feladataul tűzött ki.

— (A „*Neueste Nachrichten*”) című bécsi politikai napi-lap előfizetési felhívását mai számunkhoz mellékelve veszik e lapok olvasói. E lapról több ízben volt alkalmuk a magyar lapoknak is elismerőleg nyilatkozni. Azon körülmény, hogy előfizetési felhívását a magyar közönség közt is elterjeszti, arra látszik mutatni, hogy figyelmet kíván szentelni Magyarországra közérdekeinek is. Annyit tudunk, hogy e lap élén kiadói minőségben egy jó igyekezetű magyar hazánkfia áll. Némi időjelnek tartjuk azt is, hogy bécsi lap magyar nyelven adja ki programját, ámbár nem lehet tagadni, hogy a bécsi nyomda némi zavaró sajtóhibákat még benne felejtett.

Színházi napló.

Péntek, dec. 16. „*Hamupipóke.*” Szinmű 5 felvonásban. Irta *Barrière*, ford. *Feleki*.

Szombat, dec. 17. *Bignio* javára: „*Éssak-csillaga.*” Opera 3 felv. *Meyerbeertől*. A jutalmazott fiatal művész elismerés jeleül szép koszorukat és zajos tapsokat kapott. Ritkaszép bariton hangjával a nagyszámu közönségnek sok élvezetet nyújtott. Hollósy-L.-né bájosan énekelt.

Vasárnap, dec. 18. „*Micsbán családja.*” Eredeti dráma 3 felv. előjátékkal. Irta *Szigligeti*. Elismerést érdemel azon intézkedés, hogy e darab a vasárnapi közönségnek is be lön mutatva, anyagi tekintetből sem lehet panasz ellene, miután a színház s kivált a karzat, ugyancsak tele volt. Nem kell azt gondolni, hogy a kik csupán vasár- és ünnepnapokon járhatnak színházba, néha komoly drámát is ne ohajtanának látni. E darabban van Jókainének egyik legfényesebb szerepe.

Hétfő, dec. 19. *Szigeti József* első föllépteül: „*A falusiak.*” Eredeti vigjáték 3 felv. *Szigetől*. Közönség nagy számmal volt jelen, mely színésztünk egyik legjeleseb tagját, ki mint vendég ezuttal először lépett föl, a szívéllyesség legélénkebb jeleivel fogadta. *Szigeti* saját szerzeményében remekül játszott, s a közönség lelkesedve tapsolt. Bár mielőbb ismét magunkénak mondhatnók őt!

Kedd, dec. 20. „*Tucsók.*” Falusi életkép 5 felv. Sand George regénye után írta *Birchpfeiffer* Sarolta, fordította *Bulyonsszky* Lilla. A szereplők az eddigiek voltak, kivéven *Fanchont*, ki ezuttal *Munkácsy-F.-né* volt. Az előadás szokott jelességgel ment.

Szerda, dec. 21. „*Hugonották.*” Opera 4 felv. *Meyerbeertől*.

Csütörtök, dec. 22. A nemzeti színházi nyugdíjintézet javára: *zenészet, szavalati és ének-akademia*.

A színház dec. 23., 24. és 25. zárva maradt.

Szerkesztői mondanivaló.

4824. **Köszeg.** Ugyanazon képet még egyszer közölni nincs kedvünk, a javított kiadást későbbi időkre halasztjuk. A hiteles újabb adatokat szívesen vesszük. A többi történeti, táj- és genre-rajzokat kérjük.

4825. **△ A „tölgy“ és a kérdéses költemény közti hasonlat valóban meglepő.** Nem lehet ezt a tárgyat újra pengetnünk, mely ugyanis félreértésekre adott alkalmat. A megbízások el vannak intézve.

4826. **Gyoma.** Juhász Lajos urnak. — A 14 ft. 50 krt. mellett „nehány jó érzésű egyén“ a Kazinczy-alapítványra adakozott s ön gyűjtött, az illető helyre átszolgáltattuk.

4827. **Miskolcz.** B. L. A kívánt közhírre tételek megkezdését a P. U. mult számában találhatja ön. Jövő évre rendszeresen közöljük.

4828. **Sárvíz.** — Mit határozott az illető pesti választmány a muzeumi székek tárgyában, mai számunk újdonsági rovatában bővebben olvashatja ön. Az ajánlott lelkes honleányokat szíveskedjék ön erről értesíteni.

4829. **Losoncz.** K. J. Az arckép méltó helyet fog elfoglalni csarnokunkban. Megrendeltük.

4830. **Sárospatak.** S. J. A küldeményt köszönettel vettük. A számlában nincs hiba, miután $3 \times 5 = 15$. A fennmaradt kis töredéket más alkalommal szívesen utánpótoljuk.

4831. **Szegszárd.** Gy. J. Szólj igazat, betörök a fejed. Nem közölhetjük az esetet Reméljük, hogy majd akad annak is ura és gazdája.

4832. **Kolozsvár.** D. F. Az ajánlott cikkeket látni s olvasni szeretnők.

4833. **Munkács.** L. T. A cikkek a rajzokkal együtt itt van. Az utóbbiak kevésbé használhatók. Talán azok nélkül is boldogulunk.

4834. **M.-Vásárhely.** r. l. Egy tárogatót megrendeltünk; ha elkészül, küldjük. — Bacsányi költeményét igen érdekesnek tartjuk, s reméljük, közölhető lesz a mai viszonyok közt is.

4835. **Stambul.** Resid. Köszönettel vettük az érdekes közleményt, s a folytatást kérjük. Minden hónapban juthatna egy-egy ilyen közleménynek hely.

4836. **Turkeve.** H. L. A cikkek igen alkalmasak lesz a közeledő farsang napjaira. A hangjegyek nyomása némi bajjal jár, de ha szükséges lesz és czélszerűnek találjuk, kimetszjük. Várjuk.

4837. **Nagybánya.** P. Zs. A rajz készítése körül ön ohajtásait az illetők figyelmébe fogjuk ajánlani. A V. U.-ra vonatkozó észrevételeket köszönjük. Egyáltalában nem elle-nezzük azokat, de régen táplált nagyobb terveink életbeléptetésére a jövő évfolyam iránti részvétet lesz elhatározó, annyival inkább, mert a lap és kiadó iránti viszonyaink most már szilárdabb alakra lesznek fektetve. Biztosabban teljesíthetjük akkor önk terjedtebb igényeit. Hogy hozzájárulnak mások is lapunk működéséhez, azon épen nem utközünk meg.

A V. U. vezetőinek megvannak határozott alapelvei, melyekből kiindulnak, s melyektől nem tághatnak, de a részletek gyakorlati kivitelei körül örömet halljuk a véleményeket s a lap fokentéti fejlődése, el kell ismernünk, már sokat köszönhet azoknak. Az a „hozzá-szólás“ vagy oly mértékben talán egy lapnál sincs Európában, mint a V. U.-nál, de mi azt mindenkor méltányoltuk, sőt a mennyire lehet, ápoltuk, mert igazán van önnök, midőn azt mondja, hogy ez „volt közéletünk természetében fekszik.“ — Jó, ha ez a természet nem pusztul el egészen. Pótoljuk a nagy dolgot kicsinyekkel, úgy a hogy lehet.

4838. **Zug a harang.** Még ez csak félreversés Jól tette ön, hogy „hadműtani szempontból a visszavonulhatásra fentartotta az álnevet.“ További harangozási gyakorlat nem fog ártani.

4839. ? — Nem lehet.

4840. **Zalkod.** H. F. A „partie“ szó magyarítására tett ajánlatokat örömmel olvas-tuk. Szeretjük, hogy a magyar ember közérdekű dolgot csinál minden még oly csekély tárgyból is, ha abból irodalmára vagy egyéb közügyére némi előnyt remél. Egyébiránt az ön ajánlatai nézetünk szerint még nem sikerültek. Ön a következő nézetből indul ki:

„Mivel a „partie“ kifejezés összetett szó, melynek latin első szótárgya: **par** annyi, (?) mint a magyarnál már megghonosult s általán elfogadott: **par** tehát az maradhatna magyarul is első szótárgul. A mennyiben pedig a sakk-partie lényegére nézve annyi, mint két ellenfél közötti, számítással tervezett mulatságos küzdés, vivás és győzelemre törekvés: a partie magyar szavának is ezt kellene mintegy kifejeznie.“ S ennek folytán ajánlja ön a követ-kező szavakat: „párv, párküzd, pártét, pártény, párgyond, párharcz, vagy: küzdény, küzdet, kétküzd, kéjharcz, gondharcz, vígyó“ stb. Mint mondtuk, nem találjuk e szavakat eléggé sikerülteknek. A partie-szót nem csak a sakkra, hanem minden más játékre (hol nem egy pár, hanem akárhányan vesznek részt) kellene alkalmazni, p. o. egy partie billard, egy partie whist stb. Azonban közöltük ön ajánlatát gondolatbésztesül, ut-mutatól. Más valaki ezek nyomán talán szerencsésebb lesz. Bár honnan jöjjen, szívesen vesszük.

Nyílt tér.*)

A „Napkelet“ segédszerkesztőjéhez: Szokoly Viktor urhoz. Tetszett önnek a „Napkelet“ legközelebbi számában „Egy óra egy pesti vendéglőben“ című életképében — daczára annak, hogy comfortableval — nincs tudomásomra azonban, ha pegasussal is bír-e? — költött név helyett egy, többek által birt tisztességes, és jelenleg szerény körben élő családnak nevét a vendéglő orvosára ruházni. Magam is mint azon igénytelen család-névnek tulajdonosa, kénytelen vagyok ezen ön sértő mersz-e ellen e köz-kedvességű lap nyíltterén komolyan tiltakozni; s egyszersmind önt figyel-medtetni: hogy másokri beszélyeinek egyéni neveit, íróhoz illő fölemelke-déssel, tessék a költészet fényes országából — vagy ha inkább tetszik — akár a légből előrántani; nem pedig: pillanatnyi hatásra szánt pikant irkái-ban, — egy polgári kötelmeit híven teljesítő s tisztességesen élő családnevet szerepeltetni. — Hivatlan ügyvédhez nekem is volt szerencsétlenségem Ten-kén, de — hogy e hon fővárosának tiszteletreméltó orvosai közül csak egy is találkoznék hivatlanul alkalmatlankodni — ugyszólván tolakodni s a ven-dégi illem ellenére az ajtó előtt zajt ütni: azt egyáltalán kétlem. Több tisz-telet a fővárosi jeles orvosi-kar s az élő családok iránt! — Avvagy azon klasszikus latin költői licentiával tart ön: Cuncta licent stb.?! Ha ezt nyíltan bevallani fogja ön, nem azt mondom *ebien*; hanem: *tresbien*. Kelt Fekete-győrösön, dec. 16. 1859.

Csissér Samuel, birtokos.

* E rovatban közölt cikkeket csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

A Vasárnapi Ujság olvasóihoz.

Lapunk ez évi utolsó számait fejezzük ma be. Nem tehetjük le a tol-lat kezünkől, a nélkül, hogy még egy meleg kézzel ne kinálnók meg tisztelt olvasóinkat, kikhez hat évi ismeretséggel, a tisztelet és hála érzete köt.

Mindenkor komolyak és ünnepélyesek az illy évfordulati perczek, s a magyarnál most még inkább olyanok, mint valaha. A kétség és remény ér-zelmei élénkebben buzognak fel kebleinkben, a szív megtelik s a fölébredt vágyak szavakba öltöznek ajkainkon. E kibeszélési, reménykergetési vágy ösztönözne bennünket is a jelen pillanatban, de Istennek hála! ott állunk most, hogy egymás szeme közé nézünk csak — s megértjük egymást; nincs erős izgató szerekre szükség. Ismerjük jövőnk zálogát: az egyetértést, a szellemi s anyagi miveltés utáni szent törekvést, a becsület tisztaságát, az erélyt és kitartást — mely eredmények bár mindenkor hű és igaz hirdetői, apostolai lehessünk! s bár e lapoknak a közszellem jóra fejlesztésében, az emberi és polgári erények terjesztésében az ő részök ezután is bőven kijusson!

Hat év óta ez volt törekvésünk, ezen czélra iparkodtunk, hol nagyobb, hol kisebb, hol komolyabb, hol jelentéktelennek látszó eszközökkel, alkal-mazkodva az időkhöz s körülményekhez. Bizunk a közel viszontlátás örömében s azon hit boldogít, hogy szerkesztői szép feladatunk további megoldá-sára is — mert az eddigi pályát csak kezdetnek szeretnők tekinteni — a magyar közönség bő alkalmat fog szolgáltatni. Kérjük minden jó érzésű ha-zánkfia további támogatását. Egy kis ismeretterjesztő akademiává nőtte ki magát a Vasárnapi Ujság, melynek nagy számmal vannak az ő levelező és rendes, az ő tiszteletbeli és igazgató tagjai — ezeket hívjuk fel most is, hogy buzgalmuk ne csüggedjen, hogy velünk, ez intézet hivatalnokaival, váll-vetve munkálkodjanak azon czél felé, mely nem más, mint hogy a magyar boldog legyen s becsülettel szóljon róla a világ.

A hetes számot szerencsés számnak tartják. Legyen a Vasárnapi Uj-ság hetedik évfolyama a magyar örömeinek, boldogságának, szép és nagy napjainak hirdetője — nekünk pedig, a kik már a jövő percz teendőivel vagyunk elfoglalva, engedjék el a keblünkben élő jó kívánatok hosszú előso-rolását. Hadd mondjuk el a helyett egész terjedelmében Deák Ferencnek mindent magában foglaló asztali imádságát: „Éljen a haza!“ Pákh Albert.

SAKKJÁTÉK.

A V. U. 50. számában közölt feladvány megfejtése a beküldő **Rossnyay** Mátyás ur szerint:

Világos.	Sötét.
1) F e 8 - f 5	e 7 - e 6
2) F c 7 - d 8	e 6 - f 5:
3) e 4 - f 5:	e 5 - e 4
4) F d 8 - f 6 ±	

Rövid értesítések: Szeged. M. G. A második ízben küldött megfejtés jó; de mint gyakorlott sakkzó, reméljük, szelbnek fogja ön találni a fentebbit. — Lókuti előfi-zető: Kérjük mások az ellenfél lépéseit is följegyezni. Így csak sejtelmünk van azokról. — Szerbutczai sakk-klub: Hiba, hogy a Kd 4-nek ütnie kell; hátha elmulasztja? — Pest. T-y Pál: Sikerült. Valódi kis Morphyt üdvözlünk önbén. Csöngrád. K. L. Eredeti és szép; az eltérés nem nagy. — Gerend. H. S. Az nem mat, hanem pat, ha, anélkül, hogy a király sakkban volna, megakad a játék, s tovább mozdulni nem lehet. — Gyöngyös. P. B. A feladvány hibás. Minek oda 5 lépés, mikor az elsőre (d 3 - d 2) mindjárt mat? — Iregh G. A négyes sakkjátékot később fogjuk egyszer megismertetni.

— Uj feladványt a jövő évi 1-ső számban közlendünk, midőn azután rendes rovattá teszszük a sakkot. Egyes sakkmatadorok nevezetes játékaik is ismertetni fogjuk időközönként.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár		Gör.-oros naptár	Nap- kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold- kelet nyug.	
December			Dec. (6)			Kislav		
25 Vasár.	N. Karács.	N. Kar.	13 B28 Eust	7 46	4 14	29 Dániel	8 58	5 13
26 Hétfő	István vért.	Istv. v.	14 Thyrsus	7 47	4 14	30 Rosch.	9 30	6 22
27 Kedd	János ap. év.	János	15 Eleuther	7 47	4 15	1 Teb.	9 53	7 30
28 Szerda	Aprószentek	Aprósz.	16 Aggens	7 47	4 16	2	10 14	8 40
29 Csütört.	Tamás vért.	Jonath.	17 Dániel pr	7 47	4 17	3	10 29	9 42
30 Péntek	Dávid király	Dávid	18 Sebestyén	7 47	4 18	4	10 44	10 47
31 Szomb.	Szilveszter p.	Szilvesz	19 Bonifác	7 47	4 19	5 Sab.	10 55	11 52

Holdnegyed: ☾ Legközelebb első negyed 1860. január 1-én 4 percz déli 12 óra.

TARTALOM.

Németh Pál néptanító (arckép). Sz. S. — Buresel dombja. Ács Károly. — Az utolsó budai basa (vége). Jókai M. — Hazai népviseletek: VII. Lugosi oláhok (képpel). Z. — Traján táblája (képpel). Zombory G. — Józsi cigány. Liszt F. után. — A francia hadsereg (vége, képpel). — Egyveleg. — Tárház: Pótló tudósítások a Kazinczy-ünnepélyekről: Dobsina, Gyoma, Köszeg stb. Irodalom és művészet. Ipar, gazda-ság, kereskedés. — Karácsonyi kép: Karácsony-napján. János Gusztáv. — Mi ujság? Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Nyílt tér. A V. U. olvasóihoz. Sakkjáték.

Melléklet: Előfizetési felhívás a „Neueste Nachrichten“ 1860. évi folyamára.